

Світ дитячих бібліотек

Українська асоціація
працівників бібліотек для дітей

№ 2 (30)
2009

Національна бібліотека України
для дітей

Щоквартальний науково-методичний журнал

У номері:

С л о в о а о л о в н о г о р е д а к т о р а

А. Кобзаренко

Світова велич славетного сина української землі 2

К р а щ і з к р а щ и х

М. Зніщенко

Бібліотека Д.Ю. Доброї: сто років тернистим шляхом до зірок 3

Л. Соляник-Гржимайло

Наукове підґрунтя — запорука успіху діяльності бібліотеки. 6

Т. Омеляненко

Комплектування книжкових фондів бібліотек Київщини 8

І. Моїсєєва

Бібліографія — ключ до знань: з досвіду роботи
інформаційно-бібліографічного відділу 10

Л. Смиловська

Треба почати говорити «про це» 12

С. Каскевич

Міні-музей у бібліотеці 13

Л. Томашевська

Острів книголюбів 14

Б і б л і о т е к а в ч о р а , с њ о г о д н і , з а в т р а

В. Мартинова

Ніч у бібліотеці: це цікаво, весело і ... зовсім не страшно! 16

Т. Ликашова, Н. Попова

У ритмі співпраці 18

О. Купіна

Інноваційна мозаїка Львівщини — 2008 21

Н о в и н и з р е г і о н і в

А. Гоцанська, Л. Збірна

Добро відкриває серця 23

В. В'язова, Л. Збірна

Свято арабської культури 24

В. Гридін

Гаррі Поттер і Таня Гротер здають позиції 25

В. Черноус

Думи Тарасові, слово народне 26

О. Лифар

Шолом-Алейхем — письменник України 27

Л. Драніченко

Ввійдемо в світ книги разом. 27

Н. Бочарова

Мандрі з «Пізнайко» 29

Н а ш і ю в і л я р и

А. Гайворонська

Добре слово про нашого директора 30

Н. Онофрійчук

60 років з любов'ю і книгою до дітей 31

© Національна бібліотека України для дітей, 2009

Світова велич славетного сина української землі

«Я поклявся жодної хвилини короткого життя свого
не втрачати, не зробивши блага»

Микола Гоголь

Весною цього року вся світова громадськість вшановувала пам'ять видатного майстра художнього слова Миколи Васильовича Гоголя з нагоди 200-річчя від дня його народження. Саме він залишив нам у своїх творах, пронизаних ідеалами духовних цінностей, волі, братства, морального відродження, оповитий повір'ями і легендами поетичний образ України. Колись у своєму щоденнику Т. Шевченко записав: «Перед Гоголем слід благоговіти, як перед людиною, обдарованою якнайглибшим розумом і якнайніжнішою любов'ю до людей». Загадка особистості й таланту великого митця, своєрідність його долі, таємничий відхід із життя хвилюють серця читачів і в наш час. Його твори вивчаються, розгадуються, породжують прозріння та омани, зачаровують і містифікують, відкривають секрети та бережуть таємниці.

Творчість геніального письменника поєднала у собі риси української ментальності та культурних традицій із художніми відкриттями російської літератури і стала безцінним надбанням світової культури. І не випадково 2009 рік за рішенням ЮНЕСКО було проголошено Роком Гоголя. Широко на державному рівні ювілей відзначався в Україні, Росії, культурно-інформаційних центрах при дипломатичних установах України та далеко за її межами. Зокрема, у Парижі пройшов «Тиждень Гоголя», який відкривав Міністр культури і туризму України Василь Володимирович Вовкун.

Літературна спадщина М. Гоголя і сьогодні сприяє об'єднанню культурних традицій двох народів, адже він народився і виріс в Україні, а постав як найбільший прозаїк і драматург у російській літературі. Тож двом великим культурам він належить однаковою мірою, і дві держави — Україна і Росія спільно святкували в ЮНЕСКО його двохсотрічний ювілей. Урочистості відбулися у штаб-квартирі організації за участю її генерального директора Коїтіро Мацуури, постійного представника Росії при ЮНЕСКО Елеонори Митрофанової, голови українського представництва Костянтина Тимошенка. Учасники свята подивилися документальний фільм «Гоголь. Занапашений рай», виставку картин українського художника Сергія Якутовича, створених за мотивами творів видатного письменника. У клубі Кабінету Міністрів України за участю Прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко, Надзвичайного та Повноважного Посла Російської Федерації в Україні Віктора Черномірдіна, директора Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України академіка НАН України, літературознавця Миколи Жулинського, голови Комітету ВР з питань культури і духовності, голови Національної спілки письменників України Володимира Яворівського, інших відомих діячів культури та митців відбулася презентація українсько-російського видання «Н.В. Гоголь. Все сочинения». Над його укладанням працювали більше сотні упорядників, літературознавців, критиків та редакторів, які зібрали практично всю літературну спадщину письменника, у тому числі твори, які не друкувалися у радянські часи. На цей захід були запрошені працівники Національної бібліотеки України для дітей. Вони отримали це унікальне видання в подарунок для бібліотеки, де згодом організували його урочисту презентацію.

Україна свято шанує пам'ять про видатного земляка: його ім'я закарбоване у назвах вулиць, наукових закладів, мистецьких установ, воно не сходить з афіш театрів, живить сучасну культуру, хвилює серця мільйонів українців. Грандіозна програма вшанування реалізовувалася за Указом Президента України від 18 серпня 2006 року та Розпорядженням Кабінету Міністрів України щодо затвердження Плану заходів з підготовки та відзначення 200-річчя від дня народження Миколи Гоголя. Велика кількість цікавих літературно-мистецьких акцій пройшли по всій Україні. У Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва демонструвалися цифрові копії переданих Росією документів, що стосуються творчості письменника; в Українському домі експонувалася виставка С. Якутовича, у найбільших українських театрах пройшов показ нових і діючих театральних вистав за творами письменника тощо. А на Полтавщині за участю Президента України було відкрито пам'ятники, відбулися святкові концерти, театралізовані дійства та художні виставки.

Літературно-мистецькими годинами, усними журналами, різноманітними конкурсами, вікторинами, вечорами-портретами, іграми-подорожами, театралізованими виставами, які розкривають дітям життєвий і творчий шлях неперевершеного майстра художнього слова, відзначали славний ювілей всі дитячі бібліотеки України, бо сьогодні саме вони є хранителями і популяризаторами його творчого доробку. Всеукраїнський тиждень дитячого читання цього року урочисто відкрили на батьківщині Гоголя, на Полтавщині. Присвятили ювілейній даті і закриття Тижня, яке традиційно пройшло у Національній бібліотеці України для дітей. Під час його проведення відбулися театралізоване дійство «З Україною у серці» та презентація книжкової виставки «Гірким сміхом моїм посміюся». Харківська ОДБ у рамках Тижня цікаво провела літературне свято «Подорож до Гогольграда» і літературний круїз «Вічне життя його книжок», Рівненська ОДБ — літературний вечір-портрет «Гоголь. 200 років безсмертя» та літературно-мистецьку годину «Світова велич Гоголя». Творчо підійшла до організації і проведення заходів з вшанування пам'яті письменника центральна дитяча бібліотека м. Севастополя, провівши комплекс заходів, серед яких: літературний вечір «Велика спадщина Гоголя», гра-подорож «Казковий світ М. Гоголя: за творами Гоголя», конкурс знавців його творів, конкурс малюнка «Україна очима Гоголя», літературна гра «Спадок його життя», конкурс ілюстрацій і відгуків за творчою спадщиною письменника, а театралізована вистава «Театр в городе N» була показана дітям сільської місцевості. Хмельницька ОДБ оголосила проведення обласної вікторини «Микола Гоголь і Україна» на сторінках газет «Подільські вісті», «Майбуття», «Подільський кур'єр». Жоден захід у бібліотеках не проходив без такої традиційної наочної форми популяризації книги, як книжкова виставка, наприклад, у Сумській ОДБ це була виставка «Російський письменник землі української», Запорізькій — «Геній з великих Сорочинців», у Закарпатській — «З Україною у серці», Вінницькій — «Микола Гоголь — славний син України». На допомогу в підготовці і проведенні комплексу заходів, присвячених ювілею М. Гоголя, бібліотеками було підготовлено ряд методично-бібліографічних матеріалів: «Книжкам Миколи Гоголя призначене вічне життя» (НБУ для дітей), «Майстер захоплюючого сюжету» (Київська ОДБ), «Гоголь — великий чародій слова» (Полтавська ОДБ), «Велика істина художнього слова у творах М.В. Гоголя» (Житомирська ОДБ) тощо.

Вшанування пам'яті Миколи Гоголя стало помітною подією не тільки для України, а й для всієї світової культури, адже він як один із літературних геніїв залишається нашим сучасником і примушує замислюватися над сенсом буття. Отже, якщо кожен із нас ще раз звернеться до його творчості — це буде найкращим подарунком до його славного ювілею.

Президент Української асоціації
працівників бібліотек для дітей

Анастасія Кобзаренко

Микола Зніщенко,

директор Київської обласної бібліотеки для дітей,
заслужений працівник культури України

Бібліотека Д.Ю. Доброї: сто років тернистим шляхом до зірок

Дата 17 серпня 1909 року стала визначним і незаперечним непересічним фактом в історії українського бібліотекознавства як дата відкриття в Україні першої спеціалізованої публічної бібліотеки для дітей, засновницею і меценатом якої була потомствена почесна громадянка м. Києва Дора Юделівна Добра.

При всій повазі до педагогів–просвітителів XIX – початку XX ст. К. Ушинського, С. Русової та інших, а також бібліотечних корифеїв Л. Хавкіної-Гамбургер, С. Алчевської, Г. Марголіної, зазначу, що не їм належить першість і авторське право на створення проекту і будівництво такої бібліотеки для дітей в Україні. Дійсно, деякі з них як педагоги з демократичними поглядами на життя своєї епохи дещо розповідали в своїх трактатах про те, «что и как читать народу». Ось тільки, де читати дітям, окрім сім'ї, церковної школи, гімназії, вони — педагоги–демократи не згадували і своїх бібліотек для дітей також не створили. Навіть платних не залишили, хоча всі були людьми заможними і до класу пролетарів і селян не належали. Та в Україні знайшлася людина, яка зуміла відірватися від суто рекомендаційних поглядів педагогів на книгу і читання, людина, яка пішла своїм шляхом, розробивши концепцію гуманістичної місії бібліотеки для дітей. Нею була Д.Ю. Добра, якій вдалося на практиці втілити в життя суто свої наукові погляди при створенні приватної спеціалізованої бібліотеки для дітей в м. Києві і, як згодом виявилось, найпершої спеціалізованої бібліотеки для дітей в Україні.

Якщо не тенденційно вивчати наукові розробки Д.Ю. Доброї, зокрема її працю «Детская библиотека Д. Доброї в Киеве», видану в 1914 році, то приходиш до висновку, що вона була людиною високоінтелектуальною, високоосвіченою, яскраво вираженою особистістю і, що дуже важливо, людиною космополітичних поглядів. А до яскравих, непересічних особистостей за життя будь-яке суспільство завжди ставилося з нерозумінням, вороже і не сприйнятливо до їхніх нестандартних думок і дій. Прикладів на підтвердження цієї думки навести можна безліч. Казати щось про людську заздрість теж не буде зайвим. Інакше, чим пояснити майже повне ігнорування діяльності Д. Доброї та її бібліотеки впродовж 85 років? Але завдяки свідченням С. Русової, В. Роднікова, С. Сірополка, які цінували наукові концепції Д. Доброї та поділяли її погляди на функції

дитячих бібліотек у суспільстві, а також багатьом документам Наркомосу періоду 1919–1921 рр. про неї і діяльність бібліотеки, можна впевнено і доказово говорити про значущу роль цієї людини в історії України та бібліотечної справи зокрема.

Відчуваю велике моральне задоволення від того, що саме мені в 1995–1997 рр. вдалося розшукати в архівах України невідомі до того часу факти з життя і діяльності цієї непересічної особистості, особливо її статтю «Детская библиотека Д.Ю. Доброї в Киеве» в часописі «Детская литература» за 1914 рік, а також інструкції для фахівців бібліотечної справи; статтю С. Русової про бібліотеку Д. Доброї; таємну справу № 269 від 1909 року, матеріали про участь Д. Доброї та її бібліотеки в роботі Першої Всеросійської промислової виставки; матеріали Фребівського товариства про бібліотечну діяльність Київського товариства грамотності та участь Д. Доброї в його роботі; про бібліотечне обслуговування дітей в Західній Україні; про роль українського Пласту у вихованні патріотизму і любові до України.

Мені також приємно від того, що своїми публікаціями, науковими дослідженнями, кандидатською дисертацією, а також книгами «Бібліотечна діяльність Київського товариства грамотності», «Педагогічні аспекти в бібліотечній діяльності Д.Ю. Доброї», «Бібліотеки українського Пласту», написаними в період 1995–2000 рр. у співавторстві з Л.П. Гржимайло-Соляник, ми зачепили і розворушили «осине гніздо» ортодоксів, для яких ім'я Д.Ю. Доброї було і залишається мішенню для брудних наклепів.

Заведене Канцелярією Київського генерал-губернатора та Міністерством внутрішніх справ під грифом «Секретно» «Дело» № 269 на Д. Добру та її бібліотеку ще в травні 1909 року, на мою думку, ніколи не припинялося. Ця думка знаходить документальні підтвердження про фізичні, моральні, політичні та економічні репресивні дії влади, що застосовувалися до першої спеціалізованої бібліотеки для дітей в Україні. Вони проявлялися у постійних чистках книжкового фонду, перевірках на благонадійність до влади як до 1917 року, так і після більшовицького жовтневого перевороту. Після встановлення більшовицької диктатури та експропріації у Д. Доброї її власної бібліотеки, починаючи з 1921 року її неодноразово переміщували в непридатні приміщення, аж поки в 1967 році бібліотека не потрапила в приміщення, яке

мало стати автомагазином на Русанівській набережній, 12.

Життєва філософія має свої закони: одні будують і отримують від своєї творчості велику насолоду, а інші руйнують, нівечать те, до чого вони не докладали ані знань, ані вміння, ані бажання залишити після себе щось добре. Саме це протистояння яскраво простежується у репресивних діях влади до Д.Ю. Доброї та її бібліотеки. Чому влада так вороже повелася з нею і її бібліотекою? Мабуть, тому що на початку ХХ ст. ця влада в особі Київського губернатора та численної гвардії державних службовців не змогла дійти до думки, щоб відкрити на теренах України хоч будь-яку спеціалізовану бібліотеку для дітей. Не дійшли до цього і не зробили ніяких спроб відкрити спеціалізовану бібліотеку для дітей і шановані більшовиками «революціонери-демократи» різного рангу і чину — «просвітители» ХІХ–ХХ ст. Сталося так, що на початку ХХ ст. саме Дора Добра стала першим архітектором і бібліотечним будівничим спеціалізованих публічних бібліотек для дітей, першим в буржуазній Україні автором і класиком дитячої бібліотечної педагогіки.

Деяким бібліотечним ортодоксам-догматикам радянської пори дуже хочеться бачити на олімпі першостворювача спеціалізованих бібліотек для дітей в Україні кого завгодно, але тільки не Д. Добру. Наприклад, К. Ушинського, С. Русову, С. Алчевську, І. Франка, Лесю Українку та інших революціонерів-демократів, а потім ще й Г. Марголіну і К^о та приписати їм те, що ніколи їм не належало. Тобто те, що належить по праву, за законами будь-якого демократичного суспільства тільки Д.Ю. Добрій. Важливим фактом є те, що саме вона найняла до себе на роботу Марголіну Г.Н., довела до певного професійного рівня, що потім позначилося на її ефективній роботі в період після 1921 року. Працювали в неї також деякий час і Ю. Ярошевич, і М. Фінкельштейн.

У своїх дослідженнях я продовжую наполягати на тому, що саме наукові розробки Д. Доброї 1914–1922 рр., особливо її працю «Детская бібліотека Д.Ю. Доброї в Києве» та розроблені нею інструкції, вміло використали ті, хто вірою і правдою став служити більшовицькій владі, при цьому ані одним добрим словом не згадуючи свого вчителя і не посилаючись на автора першоджерел, тобто на Д.Ю. Добру. Не роблять це і деякі сучасні молоді науковці у своїх статтях, що стосуються роботи дитячих бібліотек. А жаль. Не дотримання канонів науки, не посилення на автора, замовчування першоджерел користі бібліотечній науці не принесе. Дехто з молодих пише про діяльність бібліотек для дітей «від Марголіної», що суперечить науковій дійсності та, головне, архівним матеріальним доказам.

В ЦДАВО, в архіві м. Києва, в ЦНБ ім. Вернадського мені і Л.П. Гржимайло-Соляник вдалося знайти про Д.Ю. Добру матеріали, які спросто-

вують репліки на її адресу про те, що, мовляв, бібліотека була приватною і закривала широкий доступ читачів-дітей до фондів. Ніякої іншої думки, крім думки ортодоксів-догматиків — колишніх викладачів КДІК, у науковій бібліотечній громадськості до 1995 року не існувало і не могло існувати за радянських часів. А «околонаучная» сірість і не намагалася її спростувати, бо так було зручно керувати читанням дітей, славити радянську владу. Ідеологічні нашарування в поглядах цих діячів, не сприйняття нового, а щоб було тільки по їхньому, свідчать лише про зайву заполітизованість. Знайдені архівні матеріали свідчать про те, що Д. Добра та її бібліотека співпрацювали з такими видатними особистостями, як С. Сірополко, В. Родніков, В. Науменко, С. Русова. Багато років Добра Д.Ю. активно працювала в Фребелівському товаристві з В. Родніковим, С. Русовою, де своїми діями сприяла формуванню в тогочасному суспільстві думки про необхідність створення спеціальних бібліотек для дітей. Неабияким визнанням заслуг Д. Доброї та її бібліотеки було запрошення їх для демонстрації своїх досягнень на 1-й Всеросійській виставці промисловості, економіки, науки і культури в 1913 році в м. Києві. Влада Російської імперії знала і розуміла, чим можна здивувати Європу і світ.

Якщо проводити паралелі з аналогічними виставками досягнень радянської країни та нинішньої України, то виставка досягнень 1913 року була така ж вимоглива до своїх учасників і вибаглива, як і в нинішні часи. Ось і виходить, що на той час в Російській імперії не знайшлося кращої спеціалізованої бібліотеки для дітей, ніж бібліотека Д.Ю. Доброї в м. Києві. Саме вона організувала і провела на виставці соціологічне опитування серед відвідувачів, залучивши для цього деяких бібліотечних спеціалістів. Саме вона вчила Г. Марголіну і К^о всім канонам бібліотечної справи, а не навпаки, як це спритно подають ортодокси-догматики в своїй «історії» бібліотек для дітей.

Більшовицький переворот в жовтні 1917 року і комуні-більшовицька диктатура призвели до того, що прогресивному прошарку культури української буржуазії стало небезпечно залишатися в Україні. За свідченням архівних документів, якого б віросповідання не дотримувалася людина, за свій внесок у розвиток української культури вона підлягала репресіям за обвинуваченням в українському буржуазному націоналізмі. Яскравим підтвердженням цього є доля В.П. Науменка — знаного в науковому світі професора Київського університету, який до 1906 року був головою «Київського товариства грамотності», у 1917 році — виконувачем обов'язків заступника М. Грушевського в першому українському уряді, за часів «Гетьманату» — Міністром освіти. Його розстріляли за звинуваченням в українському націоналізмі 10 липня 1919 року напередодні 67-річчя з дня народження. Нова більшовицька влада своїми

репресивними діями продемонструвала українській інтелігенції, яким чином вона ставитиметься до будь-яких проявів «українського буржуазного націоналізму». Саме це змусило багатьох діячів української культури і науки покинути Батьківщину. З 1922 року обриваються і всі відомості про Д.Ю. Доброї. Архіви НКВС, партійні архіви, архіви КДБ старанно зберігають свої таємниці.

Після 1992 року народу України «дозволили» з інших точок зору говорити і писати про М. Грушевського, І. Мазепу, Т. Шевченка, Б. Хмельницького, С. Сірополка, С. Русову, з нових позицій трактувати їхні дії, творчу і наукову спадщину. Стосовно ж Д.Ю. Доброї, ім'я якої замовчували з 1909 по 1995 рік, ми зробили все, що могли: на сьогоднішній день знайдено невідомі архівні матеріали, що стосуються діяльності Д. Доброї, і винесено їх на обговорення широкого загалу науковців, фахівців бібліотечної справи, студентів бібліотечних факультетів.

Загострюючи увагу бібліотечної громадськості України на будівничі моменти таких яскравих особистостей, як Д.Ю. Добра і на весь історичний шлях бібліотечної України, нам всім слід пам'ятати і про геростратів української національної культури як колишніх більшовицьких часів, так і нинішньої епохи — епохи тотального відродження капіталізму в Україні. Чомусь і сьогодні ніхто не поспішає присвоїти Київській ОДБ ім'я Д.Ю. Доброї, хоча підстав для цього існує вдосталь. От і виникають запитання: «Що потрібно зробити ще, яких доказів надати, щоб вона носила її ім'я?».

А бібліотека Д.Ю. Доброї вже 100 років йде своїм тернистим шляхом до зірок, і як при житті її засновниці шлях цей не вистелено трояндами. Розмірковуючи над цим, я у своєму навчальному посібнику «Педагогічні аспекти в бібліотечній діяльності Д.Ю. Доброї» звертаю увагу бібліотечної громадськості на те, яку ж «історію» бібліотек для дітей можуть видати зашорені пани ортодокси-догматики, і наголошую, що «... роль Д.Ю. Доброї в царині бібліотечної справи на терені України подібна до ролі і значення Піррона в галузі філософії на терені стародавньої Греції». Тому з повним правом її можна вважати класиком дитячої бібліотечної педагогіки, архітектором бібліотек для дітей, засновницею першої спеціалізованої бібліотеки для дітей в Україні. Адже нічого подібного до моменту відкриття цієї бібліотеки на початку XX ст. в Україні і Європі не існувало. Зважаючи на це, маю велику надію, що історія та доля першої спеціалізованої бібліотеки для дітей та її засновниці не залишить байдужим нікого.

Хочу звернути увагу тих, хто цікавиться питаннями історії першої спеціалізованої бібліотеки для дітей в Україні та історії бібліотечної справи в Україні і в Київській області на мої, а також спільно видані з Л.П. Гржимайло-Соляник наукові

праці. Панове, читайте їх! Мабуть, тоді у всіх зацікавлених осіб вгамується спрага до тенденційних тлумачень і наукових фактів про першу спеціалізовану бібліотеку для дітей в Україні Д.Ю. Доброї — нині Київську обласну бібліотеку для дітей.

Сьогодні вона є головним потужним науково-методичним, консультативним, інформаційно-бібліографічним і координаційним центром з питань організації бібліотечного обслуговування дитячого та дорослого населення Київської області. Згідно з наказом обласного управління культури Київська обласна бібліотека для дітей є також обласним бібліотечним колектором. У полі її впливу знаходяться 892 бібліотеки, з них: 28 центральних, 49 міських, 777 сільських бібліотек-філій, 38 бібліотек для дітей (26 центральних і 12 міських). Унікальний універсальний фонд бібліотеки складає майже 272 тис. прим. документів різних типів і видів. Є також фонд рідкісних і цінних видань. Щорічно бібліотека якісно і змістовно обслуговує понад 15 тис. користувачів-дітей та спеціалістів, що працюють з дітьми, застосовуючи весь спектр візуально-масової популяризації документів та української літератури зокрема. Активно використовуються нові технічні засоби та Інтернет.

Колектив бібліотеки складають високопрофесійні, досвідчені, творчі спеціалісти. Це: заслужені працівники культури України, заступники директора з наукової роботи Л.П. Соляник-Гржимайло і по роботі з ЦБС В.Г. Сітько, зав. сектором науково-методичного відділу Т.Е. Кучеря; першокласні фахівці своєї справи О.М. Литвин — заступник директора по роботі з дітьми, Т.П. Грабко — зав. відділом обслуговування користувачів-дітей учнів 5–9 класів, С.М. Каскевич — зав. відділом естетичного виховання, Л.І. Томашевська — зав. відділом обслуговування дошкільників та учнів 1–4 класів, І.П. Моїсєєва — зав. інформаційно-бібліографічним відділом, Т.С. Омеляненко — зав. відділом комплектування, зав. секторами О.М. Каленська, І.В. Андреева, Л.В. Смиловська, О.О. Леонтьєва, Н.І. Курбетенко, Н.В. Бабич, Т.Л. Кравченко, П.Д. Ткаченко, головний інженер В.С. Котляренко, художник О.Ю. Леонтьєва, заступник директора з адміністративно-господарської частини Г.П. Цикаленко і корифеї бібліотеки, представники колишньої керівної лан-

ки нашої установи К.Я. Дубаніна (директор), Л.О. Юракова (заст. директора), С.С. Юшкова (заст. директора), М.С. Фенько (зав. інформаційно-бібліографічним відділом) та багато інших працівників.

Колектив бібліотеки на чолі з дирекцією вважає, що бібліотека Д. Доброї має янгола-охоронця в особі світлої пам'яті її засновниці, і що Київська обласна бібліотека для дітей повинна носити її ім'я.

Із 100-літнім ювілеєм, бібліотеко для дітей ім. Д. Доброї!!!

Список літератури:

Зніщенко М.П., Гржимайло-Соляник Л. Бібліотеки як осередки культурно-просвітницької роботи в діяльності «Киевского Общества Грамотности» (1882–1908). — К. : Смолоскип, 1998. — 58 с.

Зніщенко М., Гржимайло-Соляник Л. Добродійність книжкового тижня / М.П. Зніщенко // Вісн. Книжк. палати. — 2000. — № 5. — С. 46.

Зніщенко М.П. Бібліотечна діяльність товариства «Лига защиты детства» (1914–1918 рр.) / М.П. Зніщенко // Вісн. Книжк. палати. — 1998. — № 3. — С. 31–34.

Зніщенко М.П. Від першої публічної бібліотеки для дітей в Україні — до головної бібліотеки Київщини / М.П. Зніщенко // Вісн. Книжк. палати. — 2000. — № 7. — С. 22–25.

Зніщенко М.П. Добра Д. Ю. — засновниця першої публічної бібліотеки для дітей // Вісн. Книжк. палати. — 1997. — № 10. — С. 33–36.

Зніщенко М.П. Історична передумова виникнення спеціальних публічних бібліотек для дітей в Україні / М.П. Зніщенко // Вісн. Книжк. палати. — 2000. — № 11. — С. 22.

Зніщенко М.П. Організація бібліотечного обслуговування дітей у 1917–1921 рр. / М.П. Зніщенко // Архівна та бібліотечна справа в Україні доби визвольних змагань: 1917–1921 рр. — К., 1998. — С. 118–122.

Зніщенко М.П. Становлення та розвиток бібліотек для дітей в Україні 1900–1939 рр. : кандидат. дис. / М.П. Зніщенко. — К., 1998. — 171 с.

Зніщенко М.П. «Тасмна» справа № 269 Канцелярії Київського, Подільського та Волинського генерал-губернатора / М.П. Зніщенко // Вісн. Книжк. палати. — 2001. — № 1. — С. 27–29.

Зніщенко М.П. Участь «Детской библиотеки» Д. Доброї у Всеросійській виставці досягнень промисловості, сільськогосподарства, науки та культури у м. Києві в 1913 р. / М.П. Зніщенко // Бібліотека, інформація, суспільство : зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. 20–22 жовт. 1998 р. — К., 1998. — С. 256–259.

Історія та розвиток бібліотечної справи на Україні : анот. ретроспект. темат.-хронол. покажч. матеріалів період. друку з фонду від. рідкіс. вид. Київ. обл. б-ки для дітей // наук. ред. М.П. Зніщенка. — К. : Смолоскип, 1997. — 49 с.

Педагогічні аспекти в бібліотечній діяльності Д.Ю. Доброї : навч. посіб. для студ. вузів. — К. : Смолоскип, 1999. — 138 с.

Людмила Соляник-Гржимайло,
заступник директора з наукової роботи Київської обласної бібліотеки для дітей

Наукове підґрунтя — запорука успіху діяльності бібліотек

Київська обласна бібліотека для дітей, що в цьому році відзначає свій 100-річний ювілей як перша в Україні та одна із перших в Європі спеціалізованих бібліотек для дітей, є головним науково-методичним, інформаційно-бібліографічним, координаційним і консультативним центром з питань бібліотечного обслуговування дітей та дорослих Київської області. Тому спектр функцій її діяльності набагато ширший і складніший у порівнянні з іншими обласними дитячими бібліотеками України. Але даний статус дає і певні переваги в організації науково-методичної, науково-дослідницької та координаційної діяльності нашої бібліотеки, оскільки є можливість всі проекти відразу направляти в кожен централізований бібліотечну систему міста і району. Особливо це зручно при організації та проведенні науково-соціологічних досліджень, якими постійно займається бібліотека. Використовувані нею наукові методи (спостереження, вивчення, аналіз тощо) постійно приносять свої позитивні плоди. Адже на базі отриманих результатів ми і будемо свою поточну роботу.

Однією з важливих ділянок науково-дослідницької, пошукової діяльності бібліотеки є виявлення, опис, систематизація та збереження рідкісних і цінних видань на території Київської області. В 1992 році було створено відділ рідкісних,

цінних, архівних документів та музей дитячої книги, основу якого склала колекція заснованої в 1909 році «Детскія Библиотеки Д.Ю. Доброй», бібліотеки благодійницької організації «Лига защиты детства», утвореної в м. Києві інтелігенцією в 1914 році, та єдиного в Україні Музею дитячої книги, заснованого в 1922–1927 рр. за рішенням Наркомосу від 1919 року. Сьогодні фонд відділу нараховує 25687 прим. друкованих видань та 510 одиниць зберігання ксерокопій архівних документів. Згідно з бібліотечною програмою з питань збереження документальних фондів та заходами з превентивної консервації документальний масив відділу використовується тільки в режимі оглядових екскурсій, постійно діючих і тимчасових виставок друкованих видань, що організовуються відповідно до подій, визначених у «Календарі знаменних та пам'ятних дат ...» («Тарасові пісні і думи», «Як тебе не любити, Києве мій...», «На Україну повернись ...», «Казки з бабусиною скриньки», «Мелодії чаруюча краса ...», «...І помах пензля крізь століття» та ін.).

З ініціативи бібліотеки та з метою удосконалення обліку, збереження та запобіжних заходів щодо своєчасного закріплення документів і введення їх в інформаційний обіг в області у 2001 р. було розгорнуто, а у 2002 р. закінчено роботу зі створення на базі нашого відділу зведеної картотеки рідкісних та цінних видань «Раритети Київ-

щини». Складається вона з бібліографічних описів рідкісних і цінних видань, що перебувають у документальних фондах бібліотек, музеїв і музейних структур на території Київської області. У перспективі при наявності коштів планується створити електронну версію цієї картотеки.

Важливим фактом є те, що відділи рідкісних і цінних документів функціонують також в усіх ЦБС області. Особливо цінною літературою володіють Богуславська, Миронівська, Тарашанська, Обухівська ЦБС. Перлинами є відділи рідкісних видань в Ірпінській ЦБС (тут знаходиться колекція колишнього мешканця м. Ірпінь П. Кропиви, яка налічує 6000 прим., 2000 з них — документи XIX — початку XX ст.), а також в ЦБС м. Біла Церква (у ній представлено понад 1000 прим.). Популяризуються раритетні документи з допомогою усіх форм візуальної та масової роботи, обов'язково із залученням засобів масової інформації регіонального та місцевого рівнів.

Київська обласна бібліотека для дітей з 1994 року як координаційний центр Київської області з питань повернення в Україну культурних цінностей плідно співпрацює з Національною комісією з реституції культурних цінностей України при Кабінеті Міністрів України. В 2000 році цією Комісією у відділ рідкісних і цінних видань бібліотеки було передано 7 одиниць раритетних видань з Державної таможні України та понад 300 прим. цінних видань сучасної хронології з документального фонду Комісії. Понад 300 друкованих видань кінця XIX — початку XX століть отримано від Національного Банку України.

На основі фонду рідкісних і цінних видань нашої бібліотеки протягом 1994–1998 рр. було створено науково-допоміжну картотеку та її друкований варіант — науково-допоміжний покажчик періодичних документів «Становлення та розвиток публічних бібліотек в Україні кінця XIX — початку XX ст.», видано бібліографічні посібники «...І пам'ять оживе в словах: опис літератури з автографами та дарчими написами авторів» і «Друковане слово України: XIX — перша половина XX ст.», низку малих інформаційно-бібліографічних друкованих форм (проспектів, пам'яток, закладок тощо) про окремі колекції та видання з рідкісного фонду бібліотеки.

Оскільки саме на бібліотечних працівників покладається висока місія збереження духовних і матеріальних друкованих пам'яток культури України для прийдешніх поколінь, то ми приділяємо постійну увагу питанням роботи з рідкісними і цінними документами в бібліотеках області. Ці питання, як і актуальні проблеми з обслуговування користувачів, науково-методичної та науково-дослідної роботи завжди піднімаються та обговорюються на обласних семінарах, семінарах-практикумах, засіданнях за «круглими столами», що регулярно проводяться в області для різних кате-

горій бібліотечних працівників. Значне місце в арсеналі науково-методичної діяльності посідає профудосконалення. Під час проведення вищезгаданих форм роботи використовуються як сучасні технічні, так і нетрадиційні інноваційні, самобутні методики подання інформації та організації спілкування (візуальні, ігрові, тестові, партнерські тощо), що значною мірою підвищує ефективність сприйняття та засвоєння тем.

На підґрунті науково-дослідницької, пошукової діяльності на допомогу бібліотекам області в їх різноплановій роботі бібліотекою протягом багатьох десятиліть розробляються, створюються та розповсюджуються науково-практичні, інформаційно-бібліографічні продукти різних форм і видів як в друкованому, так і в електронному варіантах. Визнаними та корисними виявилися щорічні «Календарі знаменних і пам'ятних дат», «Календар ювілейних дат видатних людей Київщини», посібники серій «За сторінками твого підручника», «В країні цікавих уроків», «В практику роботи бібліотек», «Видатні люди Київщини», «Видатні імена в науці і техніці», «Бібліотека на допомогу шкільній програмі», «Обдаровані діти», «Меценати Київщини», «Красзнавство Київщини», «Золота пектораль Київщини» (з історії визначних місць). В 2009 році започатковано нову серію «За результатами наукових досліджень» — назва говорить сама за себе.

Суттєвою складовою організації науково-методичної та практичної допомоги бібліотекам області були і є виїзди наших фахівців до бібліотек області з метою комплексного вивчення їх діяльності та надання відповідної допомоги в організації якісного бібліотечного, інформаційно-бібліографічного обслуговування дитячого та дорослого населення Київщини. Як показує багаторічний досвід, саме ця форма роботи є найбільш ефективною у вирішенні багатьох проблемних питань у ЦБС в цілому і в окремих бібліотеках.

Відрадно, що у своїй багатоплановій роботі ЦБС області активно використовують перевірені практикою методики науково-соціологічних досліджень. Анкетування, опитування, експрес-аналіз та багато інших сучасних форм роботи з впровадження інновацій стали нормою в діяльності наших бібліотек. На належному рівні у даному напрямі працюють в бібліотеках міст Біла Церква, Славутич, Ірпінь, Бровари, Кагарлик, Богуславського та Києво-Святошинського, Сквирського, Броварського, Вишгородського, Переяслав-Хмельницького, Рокитнянського, Яготинського районів області.

У рік 100-річного ювілею нашої бібліотеки від імені всього нашого творчого колективу зичу всім спеціалістам бібліотечної галузі України і особливо тим, хто працює з дітьми, щастя, радості, добра і впевненості, що наша з вами справа — найсвятіша.

Тетяна Омеляненко,
зав. відділом комплектування Київської обласної бібліотеки для дітей

Комплектування книжкових фондів бібліотек Київщини

Сьогодні в період складних соціально-економічних умов, в яких знаходиться наша держава, все частіше постає питання про самореалізацію кожної людини. Громадянин України мусить бути і патріотом, і добрим фахівцем у потрібній для держави галузі суспільного виробництва, і розвинутою творчою особистістю. Вирішенням і втіленням цього завдання, яке особливо гостро постає у процесі виховання підростаючого покоління, повинні займатися не тільки батьки і школа, а й бібліотеки та видавництва, бо одним із головних засобів розвитку особистості, її культури, здобуття і поглиблення знань є читання.

В час становлення держави, реформування освіти зростає престиж і соціальна роль дитячих бібліотек як центрів збереження і розвитку національної культури, формування та задоволення інформаційних потреб користувачів, поглиблення шкільних знань і організації дозвілля. Сучасна концепція розвитку суспільства полягає в тому, що вирішальне значення надається знанням та інформації, які створюються суспільством та передаються від покоління до покоління, в першу чергу, завдяки книгам. Бібліотеки для дітей намагаються допомогти дітям формувати віру в гідне майбутнє і розуміння своєї відповідальності за нього, вміння пошуку і використання інформації, а також розуміння того, що таке вміння у вік освіти та інформації є основним ключем до самореалізації.

В останні роки спостерігаються протиріччя між соціальною потребою у високоосвічених, інтелектуально розвинених особистостях та поступовим зниженням читацької активності. Як свідчать соціологічні дослідження, читання займає місце після прослуховування музики, комп'ютерних ігор, спілкування з рідними та друзями, розмов по мобільному телефону, слухання радіо і перегляду телевізійних програм. На зниження рівня читання впливають різні фактори: стан книговидавання в країні; якість формування книжкових фондів бібліотек для дітей, особливо районних та сільських; зменшення обсягів книжкових фондів; залежність фінансування бібліотек від місцевих органів влади. На політику формування книжкових фондів бібліотек суттєво впливають інфляція, підвищення цін на книги та інші документи, зменшення розмірів державних асигнувань, а також репертуар видавничо-торговельного ринку.

Спектр випуску літератури для дітей свідчить про те, що зараз переважно видаються збірки

українських казок та казки народів світу. З українською ж літературою інших видів, типів та жанрів діти знайомляться мало. Зарубіжна література для дітей представлена, в основному, виданнями творів Ф. Кафки, Й. Гете, В. Шекспіра та ін. Збільшився обсяг видань науково-пізнавальної літератури для дітей. Ринок української дитячої книжки складає продукція таких видавництв, як: «Веселка» (Київ), «Школа» (Київ, Харків), «Махаон-Україна» (Київ), «Ранок» (Харків). Останнім часом дещо урізноманітнівся репертуар дитячих видавництв. «Навчальна книга-Богдан» (Тернопіль) разом із «Веселкою» (Київ) видають вивірену класику дитячої літератури. Якісні кольорові, але дорогі книжки пропонують видавництва «А-БА-БА-ЛА-МА-ГА» (Київ) та «Видавництво Старого Лева» (Львів). Літературу сучасних українських і зарубіжних авторів, перекладні енциклопедії, яскраві в поліграфічному виконанні, з якісними текстами пропонують «Веселка», «Школа», «Ранок», «Махаон-Україна», а також видавництва «Аверс» (Львів), «Лелека» (Київ) і «Фоліо» (Харків).

Бібліотекарів, які працюють з дитячою книгою і з дітьми, все це втішає, але слід зазначити, що насправді власних видань, власних українських розробок з оглядом на специфіку українського виховання на ринку дуже мало. На жаль, у нас майже немає сучасних дитячих письменників, котрі могли б цікаво писати, а їхні твори були б конкурентоспроможними зарубіжним. Вірніше, вони є, але видавництва не завжди мають можливість і бажання вкладати кошти в їх випуск.

Збільшується кількість покупців дитячої книги, які звертають увагу не тільки на якість паперу й поліграфії, а й на якість україномовних текстів, відповідність їх віковим особливостям дитини, і які свідомо шукають глибокий зміст у книжках власне українських авторів, а не переклад російськомовних, що, на жаль, не завжди є якісним. На цьому тлі позитивно вирізняється видавництво «Ранок» (Харків), яке співпрацює із зарубіжними партнерами. Ціла низка чудових книг була видана спільно з видавництвами Великої Британії, Франції, Італії, Іспанії. До речі, з українськими видавництвами «Ранок» і «Веселка» Київська обласна бібліотека для дітей налагодила добрі, дружні партнерські стосунки. Вже впродовж багатьох років видавці відчутно допомагають бібліотекам Київської області, даруючи книжки, беручи участь у різноманітних бібліотечних заходах, зок-

рема, у завершальному етапі конкурсу «Кращий читач року — 2008».

Проблема формування інформаційних ресурсів є ключовою для всіх бібліотек для дітей. Від її вирішення залежить ефективність інформаційно-бібліотечної діяльності, соціальна роль та громадське визнання дитячих бібліотек. Бібліотекарі разом з педагогами та батьками намагаються окреслити простір читання дітей, керуючись правом дитини на власний вибір та визначаючи цілісне «ядро» кола читання в дитинстві. Сьогодні роль дитячої літератури в розвитку особистості невинно зростає: із засобу розважання чи інформування вона стає джерелом саморозвитку, творчого збагачення. І цьому в значній мірі сприяє реалізація державних програм «Українська книга» і «Забезпечення розвитку й функціонування української мови на 2004–2010 рр.» та регіональних програм Київської області «Сприяння діяльності і розвитку відділень та осередків національних творчих спілок Київської області на 2006–2010 роки» і «Програми розвитку бібліотечної галузі Київської області на 2006–2010 роки», в якій одним із пунктів є «забезпечення поповнення бібліотечних фондів». Основною метою цих програм є створення належних умов для розвитку і розширення сфери функціонування української мови, виховання шанобливого ставлення до неї, формування патріотизму у громадян України; випуск книг за державним замовленням, видання для дітей та юнацтва творів класиків української літератури та лауреатів Національної премії імені Тараса Шевченка, творів класиків зарубіжної літератури (в перекладі українською мовою), науково-популярних та довідково-інформаційних видань; літератури мовами національних меншин.

Основним завданням програми «Розвиток бібліотечної галузі Київської області на 2006–2010 роки» є забезпечення бібліотек мінімумом соціально значущих періодичних видань та ретельно сформованим репертуаром як вітчизняної, так і зарубіжної друкованої продукції у відповідності із статусом бібліотек, культурно-економічним профілем комплектування фондів, складом користувачів. Її мета — змусити місцеві органи виконавчої влади та місцевого самоврядування спрямовувати свої дії на розвиток бібліотечної справи, зміцнення матеріально-технічної бази бібліотек, забезпечення поповнення бібліотечних фондів, їх збереження, впровадження в діяльність бібліотек нових інформаційних технологій, що дозволить створити оптимальні умови для реалізації бібліотеками своїх соціальних функцій, а значить, підвищити роль бібліотек як центрів культури, науки, освіти та інформації.

Як науково-методичний та інформаційно-бібліографічний центр для всіх бібліотек області Київська обласна бібліотека для дітей займається вирішенням питання комплектування фондів бібліотек області за усіма державними та регіональ-

ними програмами. Всю отриману літературу ми перевіряємо, розподіляємо, готуємо супровідні документи і розсилаємо у бібліотеки ЦБС та міські, що обслуговують як дітей, так і дорослих. За державними програмами в 2008 році було отримано 33 тис 154 прим. на суму 980 тис 891 грн. 65 коп.; за «Програмою сприяння діяльності та розвитку ...» — 7 тис 119 прим. на суму 107 тис 849 грн. 95 коп.; за програмою «Розвиток бібліотечної галузі ...» для всіх бібліотек області за рахунок Київської обласної державної адміністрації було закуплено книжок на суму 3 млн. 200 тис. грн., а для бібліотек для дітей — 318 назв на суму понад 2 млн. грн.

Зміни в суспільстві і, зокрема, в системі освіти збільшили попит юних читачів на навчальну і галузеву літературу. Запити дітей спрямовані на задоволення потреб, що виникають у процесі навчання та позакласного читання, при цьому діти бажають читати літературу переважно державною мовою. Звичайно, відбуваються зміни й у сфері інтересів та уподобань читачів. Підвищився попит на книги з історії України, української мови та літератури, іноземних мов, інформатики тощо. Добираючи літературу, діти віддають перевагу, насамперед, програмним художнім творам з української та світової літератури, тобто «діловому» читанню, таким чином традиційно зберігається зв'язок між навчальними програмами та попитом. Дуже важливе місце сьогодні у національній системі виховання посідає краєзнавство, яке за своїм змістом може бути різноплановим: природничим, мовним, історичним, літературним, географічним.

Склад, обсяг, структура бібліотечних фондів кожної бібліотеки змінюються під впливом зовнішнього та внутрішнього середовища і, в свою чергу, впливають на нього через задоволення та формування потреб користувачів. Формування фондів з урахуванням типових запитів користувачів є сьогодні одним з основних напрямів роботи дитячих бібліотек Київщини. Бо саме вирішення цих завдань сприятиме розв'язанню проблеми залучення дітей до читання, покращить якісний склад бібліотечних фондів, перш за все, шляхом поповнення їх творами національної літератури національною мовою. На наш погляд, найвагоміше значення в складі фондів бібліотек для дітей мають зайняти колекції класичної і сучасної української та світової художньої літератури для дітей національною мовою.

Особлива увага приділяється формуванню фонду періодичних видань, які заповнюють ті чи інші тематичні лакуни. На жаль, за багатьма темами та існуючими запитами користувачів книжок видається ще не достатньо. Передплата завжди проводиться з урахуванням інтересів читачів, при цьому перевага надається національній періодиці, зокрема, журналам «Барвінок», «Веселі

лочка», «Вулик», «Джіль», «Маленька фея та сім гномів», «Яблунька».

Престиж і ефективна діяльність кожної бібліотеки залежить від того, які ресурси вона має у своєму розпорядженні. Сьогодні тільки друковані інформаційні ресурси вже не задовольняють повною мірою запити і потреби користувачів, яким потрібно вже набагато більший інформаційний простір. І з цим потрібно рахуватися. Сучасні діти в період духовного відродження культури і освіти України повинні як можна глибше відкривати для себе надбання скарбниці книжкового простору.

Хочеться, щоб видавництва завжди передбачали у своїх планах видання кращих творів українських і зарубіжних дитячих письменників, науково-популярної, довідкової і енциклопедичної лі-

тератури, чудових сучасних книжок, цікавих дітям. Дуже жаль, що бібліотекарі не мають можливості суттєво впливати на видавничу політику, бо сьогодні у більшості з видавництва на першому плані стоїть задоволення власних комерційних потреб. Без цього, звісно, не обійтися, але, на нашу думку, книга, особливо дитяча, повинна вирішувати в першу чергу духовні завдання: бути невичерпним джерелом розвитку свідомості, творчих здібностей; допомагати формувати особистість та розкривати талант, яким наділена кожна дитина. Саме тому співпраця видавців із бібліотеками є важливою та актуальною і має слугувати не тільки справі поповнення книжкових фондів новодруками, а й формуванню політики видавничої діяльності.

Ірина Моїсєєва,
зав. інформаційно-бібліографічним відділом Київської обласної бібліотеки для дітей

Бібліографія — ключ до знань: з досвіду роботи інформаційно-бібліографічного відділу

У мальовничому і затишному районі міста Києва Русанівці знаходиться Київська обласна бібліотека для дітей, знайома не одному поколінню його жителів. Її двері завжди відкриті дітям та дорослим, всім охочим до знань, до книги і читання. Але мало хто з киян знає, що літопис історії бібліотеки починається з серпня 1909 року, з дня її заснування почесною громадянкою міста Києва Дорою Юделівною Доброю. І ось ми вже святкуємо 100-річний ювілей першої в Україні спеціалізованої бібліотеки для дітей.

Сьогодні Київська обласна бібліотека для дітей стала справжнім сучасним науково-методичним, культурно-інформаційним, просвітницьким центром, куди залюбки і з великим задоволенням ідуть читачі, де творчо і натхненно працюють талановиті, віддані своїй справі люди, деякі з яких не зраджують своїй улюбленій професії понад 30–40 років.

Зміна суспільної економічної системи на початку 90-х, що відбулася в Україні і світі в цілому, вплинула на всі сфери життя, в тому числі і на бібліотеки. Сьогодні друковане слово все частіше приходить до нас в електронному вигляді. Вплив кіно, радіо, телебачення, Інтернету посилює пасивність у ставленні дітей до масиву інформації, знижує престиж читання, а переваги віддаються іншим формам відпочинку. Враховуючи ці фактори, Київська обласна бібліотека для дітей спрямовує свою діяльність на розвиток і формування творчо обдарованої особистості, потребу в якій все гостріше відчуває наше суспільство. Для цього бібліотека має все: якісний фонд дитячої літератури, належний довідково-бібліографічний апа-

рат, чуйних, скромних, люблячих свою справу фахівців.

Одним із основних напрямів інформаційно-бібліографічної діяльності бібліотеки є удосконалення форм обробки і пошуку інформації для максимального задоволення інформаційних запитів користувачів та поліпшення якості системи і змісту інформаційно-бібліографічної роботи. Також велика увага приділяється працівниками відділу розкриттю змісту довідково-бібліографічного апарату, оперативному відбору та аналітичному опису періодичних видань і збірників, що надходять до бібліотеки. Прикрим є те, що сучасні діти зовсім не орієнтуються в довідковому апараті бібліотеки, не вміють належним чином користуватися картотеками, каталогами, довідниками, бібліографічними посібниками. Тексти до рефератів, творів вони беруть з Інтернету і, як правило, не знають, як слід складати списки використаної літератури. Працівники відділу з повагою і терпінням ставляться до користувачів, виважено підходять до їхнього навчання, організації і проведення бібліографічних занять, наприклад, таких: «Довідковий фонд бібліотеки», «Книга та її структура», «Бібліографічний опис, його функції, вимоги до нього», «Довідково-бібліографічний апарат бібліотеки» та ін. Дуже цікаво проходять у бібліотеці для всіх вікових категорій дітей бібліотечно-бібліографічні уроки та практичні заняття з циклу «Словники, довідники, енциклопедії — твої помічники в навчанні», під час яких вони дізнаються про велике різноманіття дитячих енциклопедій, що отримує бібліотека. Це серія «Я пізнаю світ», видання «Сучасна енциклопедія для хлопчиків», «Сучасна енциклопедія для дівча-

ток», «Підводний світ», «Музика», «Міфологія», «Чудеса живого світу», «Історія України», «Фізика», «Географія», «Історія речей» тощо.

Зважаючи на те, що підростає покоління є тією групою суспільства, яка найгостріше відчуває на собі соціально-економічну та духовну кризи, що мають місце в Україні, та їх наслідки, працівники відділу не залишаються осторонь проблем подолання різних негативних явищ, допомагають юним користувачам знайти своє місце у житті. Для цього вони застосовують свої знання та вміння, організовуючи змістовне дозвілля дітей, стимулюючи їх до самоосвіти, намагаються максимально спрямовувати дитячу енергію на процеси пізнання навколишнього світу і формування творчого мислення. Дуже допомагають у цій роботі такі практичні форми, як складання інформаційних списків літератури, написання сценаріїв масових заходів, консультації організаторам дитячого читання з питань формування інформаційної культури та культури читання дітей. Проводиться також багато цікавих індивідуальних і групових бесід, надаються численні експрес-інформації, які користуються великим попитом. Серед них: «Подвижницька діяльність Олени Пчілки», «Князь Ярослав Мудрий — син свого часу», «Образ дитини в українській літературі», «Духовне виховання дітей», «Книги в житті видатних людей» та ін. У систематичній картотеці діють рубрики «Діти — жертви голодомору», «Світовий конгрес українців 2008», «О.С. Пушкін і Київщина», «Україна в творчості зарубіжних письменників», які розповідають про видатних людей України і світу тощо. Також постійно відкриваються нові рубрики, що висвітлюють актуальні питання популяризації української мови та літератури, історичної літератури, краєзнавчо-пошукової роботи тощо.

Впродовж багатьох років у бібліотеці практикується така ефективна форма роботи, як надання користувачам повноцінної групової та індивідуальної інформації з соціально-економічних, природознавчих, екологічних, політичних, народознавчих, історичних, краєзнавчих питань та з питань шкільної освіти. Чимала увага приділяється вихованню у дітей любові і поваги до нашої країни, навколишнього світу, шанобливого ставлення до рідного краю, до міста, в якому живемо, до району, вулиці, батьків і близьких. Регулярно у відділі проводяться бесіди з циклу «Рідний свій край любі і вивчай», ведеться тематична картотека, облаштовано краєзнавчі куточки «Київщина — слава землі української», «Таланти рідної землі», «Київщина в серці та житті Кобзаря» та ін. А для того, щоб ця робота була більш ефективною, змістовною і цікавою, ми використовуємо результати соціологічних досліджень, для одного з яких ще у 2005 році було розроблено анкету «Інформаційно-бібліографічне забезпечення організаторів дитячого читання з краєзнавства».

Як головний науково-методичний центр для всіх бібліотек області, Київська обласна бібліотека для дітей постійно надає методичну і практичну допомогу працівникам дитячих і дорослих міських, районних і сільських книгозбірень. Працівники інформаційно-бібліографічного відділу готують довідки та консультації з різноманітної тематики, беруть активну участь у підготовці та проведенні обласних семінарів, семінарів-практикумів для працівників районних і міських ЦБС області. Разом з науково-методичним відділом готують огляди професійної преси найрізноманітнішої тематики, викладки книг «На шляху до професійного пошуку» та ін.

Найбільші зміни в бібліотечній справі сьогодні викликані запровадженням новітніх інформаційних технологій. Сучасний керівник, фахівець бібліотечної галузі, методист не може працювати, не враховуючи нових вимог та реалій. Він має бути інформаційно грамотним і вільно користуватися комп'ютером, щоб ефективно допомагати юним користувачам орієнтуватися в морі інформації. Запорукою цього є нове мислення, руйнування стереотипів, прискорення впровадження в практику нових інформаційних технологій та розширення і зміцнення технічного потенціалу бібліотеки. Адже нинішні діти ростуть разом з Інтернетом, опановують комп'ютер набагато швидше, ніж ми, дорослі.

З впровадженням у роботу автоматизованої бібліотечної системи конкретизувалися і завдання, які постають перед працівниками відділу. Перш за все, ми орієнтуємося на формування електронного фонду періодичних видань і бібліографічних записів, визначення предметних рубрик, надання інформаційних послуг користувачам, навчання інформаційної культури читачів-дітей, задоволення їхніх освітніх запитів.

Творча робота працівників відображається і у видавничій діяльності. Так, у 2005 році за пропозицією відділу та рішенням науково-методичної ради започатковано серію методико-бібліографічних матеріалів «Туристичні перлини Київщини» про визначні архітектурні, історичні та культурні пам'ятки. Підготовлено і видано ряд періодичних видань серії «Видатні жінки Київщини» (з 1995 р.), присвячених визначним майстрам художнього слова Ліні Костенко, Валентині Невінчаній, Марії Познанській та ін. Наступною унікальною роботою є серія «Бібліотеки Київщинознавству», започаткована у 2004 році. Перший її випуск було присвячено Великому Кобзареві Т.Г. Шевченку — легендарній людині, художнику і поету.

Науково-дослідна робота в бібліотечному краєзнавстві працівниками інформаційно-бібліографічного відділу здійснюється шляхом підготовки матеріалів до універсального науково-допоміжного бібліографічного покажчика «Література про Київщину», що видається з 1972 року і розрахований на спеціалістів народного господарства,

вчителів, студентів, організаторів дитячого читання, бібліотечних працівників.

За 2007–2008 роки у відділі також підготовлено та видано методико-бібліографічні матеріали до 150-річчя від дня народження Івана Яковича Франка «Нам пора для України жити», до 100-річчя від дня народження Івана Павловича Багряного «Повернення неупокореного речника» і «Чорнобильська трагедія — рана і біль планети».

Ми й надалі плануємо удосконалювати систему та зміст інформаційно-бібліографічної роботи, оперативно доводити інформацію до користувачів, формувати їхню інформаційну культуру та культуру читання, максимально повно задовольняти інформаційні потреби організаторів дитячого читання у нашій бібліотеці і всіх бібліотеках Київщини.

Людмила Смысловська,
зав. сектором відділу обслуговування користувачів–дітей 5–9 кл.
Київської обласної бібліотеки для дітей

Треба почати говорити «про це»

Незаперечним є той факт, що спосіб життя кожної людини формується в юному віці. Сьогодні в Україні склалася тенденція до збільшення проявів негативної поведінки серед дітей та молоді. Через ряд несприятливих соціокультурних умов у дитячому та підлітковому середовищі спостерігається дуже негативна тенденція до вживання нікотину, алкоголю, різноманітних наркотиків. Тому популяризація здорового способу життя серед цієї вікової категорії дітей є одним з головних завдань сьогодення. Усі інституції суспільства, причетні до виховання підростаючого покоління, у тому числі бібліотеки, мають вчити дитину самостійно мислити, націлювати її на самовиховання, формувати вміння напрацьовувати систему цінностей, ідеалів і навичок культури здорового способу життя, прищеплювати стійкий імунітет до негативних проявів середовища. Своєчасно надавати молоді інформацію стосовно ризиків залежності від наркотиків, а також переваг здорового способу життя — одне з найважливіших завдань в діяльності бібліотек для дітей.

Сприяння формуванню здорового способу життя займає пріоритетне місце у багатогранній роботі бібліотеки, бо саме сюди можуть приходити діти будь-якого віку незалежно від їхнього соціального стану і матеріальних можливостей і отримувати будь-яку інформацію. Найбільш зручним засобом інформування в бібліотеці є книжкові виставки, книжкові викладки. У відділі обслуговування користувачів–дітей 5–9 класів Київської обласної бібліотеки для дітей створено постійно діючу виставку–застереження «Треба почати говорити про «це», на якій представлено матеріали та рекомендації щодо превентивних заходів з запобігання шкідливих звичок. Досить ефективні також найрізноманітніші форми масової роботи: огляди літератури, години моралі, години здоров'я, дискусійні ринги, години роздумів, бесіди–застереження «Життя — це мить, зумій його прожити», «Небезпечні примхи та розваги», «Пастка для юних», «Від спроби до пристрасті», «Чому це шкідливо», «Небезпека з багатьма обличчями», «Крок у безодню» та інші. Читачі досить часто користуються розробленими бібліотекою флаєрами з інформацією та порадами про те, як можна здогадатися, що твій друг потрапив у біду, і як йому допомогти. Крім того, завдяки тісній співпраці бібліотеки з Київським міським центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді на основі матеріалів даного центру створено інфокейс, який постійно поповнюється новими інформпродуктами.

Поглибити і урізноманітнити роботу у цьому напрямі серед користувачів–дітей 8–9-х класів дозволяють результати їхнього опитування і анкетування з проблем, які хвилюють їх найбільше, та регулярні міні-бесіди «Телефон довіри: що це?», «Здоровим бути модно».

Практика засвідчила, що формування засад здорового способу життя дітей та профілактику негативних звичок добре розпочинати саме в шкільному віці, тому що діти саме на цьому етапі свого розвитку найбільш здатні сприймати поради дорослих.

Світлана Каскевич,
зав. відділом естетичного виховання Київської обласної бібліотеки для дітей

Міні-музей у бібліотеці

Те, що може показати одна картина,
не розповісти і тисячами слів.
(Східна мудрість)

У давні часи бібліотеки називали «аптеками для душі». Особливо це стосується бібліотек для дітей, бо саме тут і сьогодні створюються умови для спілкування, пізнання світу, становлення особистості через книгу та мистецтво.

Шукаючи інноваційні форми роботи, ми повинні пам'ятати, що 80% інформації дитина сприймає за допомогою зору, і саме наочне сприйняття є початком пізнання. При створенні виставкових експозицій необхідно враховувати особливості дитячого мислення і сприйняття оточуючого світу, в тому числі різних видів мистецтва. Отже, є ряд беззаперечних умов для візуального ряду дитячої бібліотеки: яскравість, привабливість, різноманітність форм і підходів до розкриття теми виставки, наявність відповідної атрибутики, ігрових елементів, оригінальність художнього оформлення. Всі вони вимагають творчого, небайдужого підходу до створення кожної виставкової експозиції. До того ж сьогодні виставкові експозиції у відділі естетичного виховання нашої бібліотеки стали невід'ємною частиною масових заходів, що дає змогу зробити їх цікавішими, яскравішими, а дітям дозволяє активно проявитися, поміркувати, пофантазувати, висловити своє ставлення, поділитися отриманими враженнями.

Зусиллями працівників бібліотеки у відділі естетичного виховання зібрано артотеку з настінних календарів та давніх періодичних видань, з допомогою яких створюються експозиції різної тематики. Зараз навіть важко сказати, що народжується спочатку: ідея вернісажу чи ідея масового заходу, до якого вже проектуємо та організовуємо експозицію з репродукцій, ілюстрацій, фотокомпозицій дитячих малюнків, розміщуємо на ній прозові тексти, вірші, загадки, прислів'я, а також доповнюємо іншими різноманітними предметами та аксесуарами. Важливим є те, що від такої творчої фантазії виграють діти, увагу яких безперечно привертають яскраві виставки, долучаючи їх до спілкування через образи мистецтва. Під час такого масового заходу створюється незвичайна атмосфера, де за допомогою елементів змагання та веселої цікавої гри у дитини пробуджується бажання мислити, висловлюватися та відстоювати свою думку, вчитися «читати» картини, а також слухати один одного, уявляючи себе на місці художника чи композитора. Така жива, емоційно насичена форма донесення інформації сприяє тому, що, потрапляючи в ігрову атмосферу, дитина не помічає, що вона навчається. Саме під час таких заходів діти молодшого шкільного віку мають можливість доторкнутися душею до прекрасного, бо виховання почуттів дитини починається з споглядання і краси.

Однією із провідних у діяльності відділу естетичного виховання є тема «Природа в дзеркалі мистецтва». Саме бажання навчити дітей бачити, розуміти, цінувати і берегти красу рідної природи і надихнуло нас на створення серії виставкових експозицій, які лягли в основу проведення масових заходів, а саме: циклу поетичних експозицій–вікторин за порами року «Зелена казка весни», «Скільки кольорів у літа?», «Картини осені в поетичному обрамленні» та «Якого кольору буває сніг?». Тут були представлені вірші, загадки, прислів'я про пори року, малюнки дітей, музичні твори, а головне, репродукції картин, для обговорення яких готувалися цікаві запитання та завдання для дітей. Продовженням цього циклу стала виставка–настрій «Гімн Сонцю», на якій сонячні пейзажі різних художників були поєднані з «сонячними» загадками, віршами та інформацією про найближчу до Землі зірку, яка дає життя всьому живому. Але основним було запитання: «Як художник створює сонячний пейзаж, якщо зображення самого Сонця на картині немає?».

Поштовхом для цікавої розмови про моря та океани, площа яких складає 71% від площі поверхні Землі, та про красу і неповторність морських пейзажів послужила виставка одного жанру «Стихія художників–мариністів». Про те, що найпоширенішою у природі і найнеобхіднішою для життя рідиною є вода, ще раз нагадала і виставка–ізозагадка «Дивовижна рідина», на якій були представлені репродукції картин з зображенням крапель дощу і туману, ставків, озер, річок і морів. Діти відгадували загадки та знаходили відповідні репродукції картин, розповідали про роль води в житті людини, рослин і тварин.

Зацікавила дітей і виставка–кросворд «У природі — чудеса!», при підготовці якої було використано кросворд, надрукований у четвертому номері журналу «Джміль» за 2008 рік. У ньому дуже вдало підібрано картини різних художників, присвячені примхам природи, які допомагають знайти відповідь на віршовані загадки та спонукають до розмови про явища природи і те, як вони відображені митцями. Наприклад: Айвазовський «Гроза», Нісський «Веселка», Шишкін «Дощ у дубовому лісі», Дергус «Вітер».

Вчити дітей цінувати час і любити природу допомагає поетична виставка–вікторина «24 години за мольбертом». Вірші, загадки та картини художників Яблонської «Ранок», Васильківського «Полудень», Костенка «Вечір над Дніпром», Куїнджі «Українська ніч» зробили цікавою розповідь про ранок, полудень, вечір та ніч і про те, як цікаво різні художники відображають 24 години доби на своїх полотнах.

Взаємозв'язок живої природи і людини вдалося розкрити з допомогою виставки–заклику «Полюби братів своїх менших», яка знайомила з творами Пластова «Дівчина з качкою», Костанді «Дівчина з

гусьми», Мурашка «Дівчина з такою». Під час розмови біля неї дітям нагадували про обов'язок людини дбати про тих, хто живе поруч у цьому світі, і хто робить наше життя неповторно привабливим.

Крім теми природи, твори живопису допомагають краще розкрити і донести до дітей будь-яку тему. Ось, наприклад, виставка «Магія звуків та барв», на якій картини Тропініна «Гітарист», Яна Вермера «За клавесином», Богданова-Бельського «Подруги», Хендріка Тербрюггена «Співає лютніст», Діка Гальса «Концерт» з зображенням різних музичних інструментів наче запрошують послухати їх голоси, поговорити про них, уявити, що за музика звучить з полотен художників. Виставка присвячена професії музиканта, але у світі існує 40 тисяч ще й інших професій. Деякі з них з часом відмирають і з'являються нові. Тим цікавіше роздивлятися картини, які

розповідають про зниклі професії кралі, шахтарки, бурлаків, водоносів, візників.

Чимало творів світового мистецтва зображують людину «за книгою», де вона за читанням ніби зливається з книгою, живе у світі її образів. Оскільки мистецтво книги є одним із найдавніших та найвиразніших, що прикрашає наше життя, ми до 100-річчя бібліотеки організували виставку репродукцій «Віч-на-віч з книгою». Сподіваємося, що розмова про представлені на ній репродукції «Портрет невідомої» Крамського, «За книгою» Башкірцева, «Портрет Орлової-Давидової» Робертсона, а також усі згадані вище інтегровані заходи естетичного циклу сприятимуть тому, щоб мистецтво входило в життя дитини, розвивало її емоційно-естетичну чутливість, тобто вміння бачити, розуміти, сприймати твори мистецтва, а також спонукало до творчої діяльності.

Людмила Томашевська,
зав. відділом обслуговування дошкільників та учнів 1–4 класів
Київської обласної бібліотеки для дітей

Острів книголюбів

Літературно-пізнавальна гра-вікторина для учнів 3–4 класів

Щоб юним читачам було цікаво мандрувати до незвичайного острова, якого не знайдеш ні на одній географічній карті, ні на глобусі, навіть не прочитаєш про нього у своєму підручнику, працівники відділу обслуговування молодших школярів оформили яскраву книжкову виставку «Острів Книголюбів». Поряд з нею на великому аркуші ватману художник намалював карту таємничого острова, що загубився серед моря книг, і на який можуть потрапити лише ті діти, які прочитали багатенько різних книг. І от ми, як відважні мореплавці або підступні пірати, озброївшись картою і розсікаючи морські хвилі, пливемо до острова Книголюбів, шукаємо скарби, заховані на його найвищій горі. Таємничі морські глибини заворюють і страшать нас так само, як наших предків, бо не зважаючи на технічний прогрес, море і океан не втратили своєї загадковості. Вони, як завжди, непередбачувані, небезпечні та таємничі, і щоб хоч якось пояснити цей феномен, в давнину було вигадано водяних богів, богинь і незвичайних істот, які народжувалися саме з морських глибин. Море і дотепер небезпечно, воно приховує багато несподіванок, про які розповідають давні або сучасні міфи.

Біля виставки бібліотекар проводить з дітьми коротку інформину-вікторину, розповідає про грецького Посейдона, богиню кохання Афродіту, загадкову Атлантиду, Бермудський трикутник, незвичайні морські мандри Одиссея, Ясона, Марка Поло, Колумба.

І ось перша зупинка нашого корабля — затока Віршів біля острова Книголюбів. На мандрівників

тут чекає завдання: згадати найперші вивчені напам'ять дитячі віршики. Дітям завжди подобається цей віршований конкурс, він веселить і підбадьорює їх. А пригадують вони і «Ходить гарбуз по городу», і «Я лисичка, я сестричка», і «Кіт-воркіт біля воріт», і «Кицю, кицю, де була». Але час залишати затоку Віршів і мандрувати далі річкою Пригод. Ми змушені пливати вгору, але стрімка течія зносить нас вниз. З неймовірними зусиллями все-таки вдається піднятися, але на перешкоді кам'яні пороги, які для нас є реальною небезпекою. Для того, щоб швидше подолати перешкоди річки Пригод, потрібно впізнати героя пригодницької книжки за подією, що трапилася в його житті. Діти починають відгадувати:

«Він був лікарем. Плавав на кораблі, який одного разу потонув у хвилях розбурханого моря, і герой потрапив у полон до маленьких чоловічків» (Гулівер);

«Він витягав себе з болота, літав на Місяць, з одного пострілу мав печеню з оленя та компот з вишнями» (барон Мюнхаузен);

«Вона наздоганяла Білого кролика, провалилася в глибоку кролячу нору та потрапила в незвичайну країну» (Аліса);

«Цей хлопчик був дуже невихованим і за свою грубість був перетворений гномом на маленького чоловічка, який мандрував просторами Швеції разом з дикими гусьми» (Нільс).

На запитання про найпопулярнішу пригодницьку книгу діти майже одноставно відповідають: «Гаррі Поттер». А тепер подивимося, наскільки уважно її прочитали наші мандрівники:

«Як називається давня гра, в яку Рон Уїзлі грав краще за своїх друзів?» (шашки, карти, шахи);

«Який чарівний предмет залишив Гаррі Поттеру його батько?» (обручка, кубок, мантия);

«Яка найпопулярніша гра в Хогвартсі? (бейсбол, квіддич, більярд);

«Як звали доброго велетня, друга Гаррі Поттера?» (*Хаґрід*);

«Як називали не чарівників у Хогвардсі?» (злюки, *магли*).

Відповівши на всі запитання і дізнавшись багато цікавого, ми покидаємо береги річки Пригод і наближаємося до поля Оповідань. А чекає на нас тут багато цікавих прозових творів українських та зарубіжних письменників і потрібно, прослухавши невеличкий уривок, відгадати назву твору та його автора. Ось вони:

* «Та це ж куліш полишений так і стоїть на вогнищі. Добряче зголодніли козаки, зраділи смачній страві, ложки свої дерев'яні з кишень повитягали. Грай одразу до шаблі кинувся, давай нею качку з куліша різати. Та ба... шабля вигинається, а качка цілісінька — не готова ще! Видно, то козаки такі спритні: не встиг іще куліш доваритися, а вони вже у стількох історіях побували.» (*Дахно В. «Як козаки куліш варили»*).

* «Таточку, що сталося? — запитав Сергійко.

— Я щойно дізнався, що гаманець було викрадено, — з сумом у голосі пояснив тато. — Викрадено у старенької жінки, якій дуже важко живеться. В гаманці були гроші. Я сказав, що вони на місці, і що ми завтра їх повернемо разом із гаманцем. Я не міг чути, як гірко вона плаче.

— Татку, але ж грошей у гаманці нема! — вигукнув Сергійко. — Нема нічого, крім однієї копійки! Як же тепер бути?» (*Конечна О. «Копійчині мандри»*).

* «Яке чарівне маля! — скрикнула сорока. Вона летіла у своїх справах, але нараз про все забула, всілася на найближчому сучку і повторила: — Яке чарівне маля!

Їй ніхто не відповів, проте сорока анітрохи не знітилася.

— Це неймовірно! — торохтіла вона. — Зовсім мале — а вже зіп'ялося на ноги! Зроду-віку такого не бачила! Втім, я й сама ще молода, лише рік, як з гнізда вилетіла ... Але це й справді диво дивне. Скажіть, а бігати він може?

— Звісно, — тихо відповіла мати.» (*Зальтен Ф. «Бембі»*).

* «Було тихо. Лише жорстке кукурудзяне листя шурхотіло над нами. Навіть пташок, навіть коників-стрибунців не було чути.

— А що як ми зовсім не виберемося звідси, — тихо сказав Ява. І ніхто не знає, куди ми пішли. І нас не знайдуть. І ми загинемо. І через два тижні комбайн разом з кукурудзою збере наші кісточки.

— Було б, — кажу, — пообідать. Все-таки довше б продержались. А так на ранок і повмираєм.

При згадці про обід мені так захотілося їсти, що я мало не заплакав.

— У нас на обід сьогодні борщ і вареники з м'ясом, — сумно промовив Ява.

— А в нас суп з галушками і смажена курка, — сказав я, ледве стримуючи сльози.

Ні, далі терпіть я не міг.

— Яво, — кажу, — давай гукати людей. Давай людей гукати, Яво.

Але Ява був стійкіший за мене.

— Ти що, — каже, — щоб сміялися. Здорові гицелі серед білого дня у колгоспній кукурудзі «рятуйте» кричать.» (*Нестайко В. «Тореадори з Васюківки»*).

Ми успішно перейшли поле Оповідань і наблизилися до високої гори Казок. Перед тим, як почнемо підніматися, потрібно пригадати чарівні слова. Наприклад: «По щучьому велению, по моему хотению ...» (*Смеля*); «Сивка-бурка, вещий каурка, стань передо мной, как лист перед травой» (*молодий син Иван-дурник*); «Избушка-избушка, повернись ко мне передом, к лесу задом» (*Андрій-стрілець з казки «Пойди туди — не знаю куди, принеси то — не знаю что»*); «Лети-лети, лепесток, через запад на восток, через север, через юг, возвращайся, сделав круг. Как коснешься ты земли, быть по-моему вели» (*дівчинка Женя з казки В. Катаєва «Цветик-семицветик»*).

Ось так ми подолали першу перешкоду і вже майже дісталися вершини гори, де дмуть сильні вітри, які підкидають нам наступне завдання — потрібно впізнати героїв казок по фотороботу:

«Тварина з Африки. Відмінна риса — допитливість. Особливі прикмети: після зустрічі з крокодилом на березі річки Лімпопо його ніс став дуже довгим» (*слоненя із казки Р. Кіплінга*);

«Людина з заліза. Професія — лісоруб. Дуже боїться води. Найпотаємніше бажання — одержати справжнє серце» (*залізний дровосік з казки О. Волкова «Чарівник Смарагдового міста»*);

«Собака з села Простоквашино, не з породистих, мисливець» (*Шарик з казки Е. Успенського «Дядя Федір, кіт і пес»*).

І ось, нарешті, останнє завдання, яке покаже, наскільки уважно були прочитані книжки:

«Що це за країна і хто її придумав: «Жителі її — ластовини — геть усі руді і веснянкуваті. Веснянкуваті чоловіки й жінки, веснянкуваті дідуся й бабусі, веснянкуваті діти. Мало того — навіть комарі і мухи тут веснянкуваті». (*В. Нестайко «В країні Сонячних зайчиків»*);

«Яку назву має вулиця, на якій жили коротунчики з казки М. Носова «Пригоди Незнайка та його друзів»? (*вул. Дзвіночків*);

«Як звали дівчинку — героїню казок О. Волкова?» (*Еллі*);

«Перерахуйте всі казки О. Волкова про дівчинку Еллі та її друзів» (*«Чарівник Смарагдового міста», «Урфін Джюс та його дерев'яні солдати», «Сім підземних королів», «Вогняний бог Маранів», «Жовтий туман», «Таємниця покинутого замку»*).

Ось і закінчилася наша літературна мандрівка на острів Книголюбів. Ми дійшли до головного скарбу — книги, яку отримують найвідважніші, найкмітливіші, найнаполегливіші, найуважніші читаючі мандрівники. Читайте і дізнавайтесь ще більше!

Використана література:

Іванова Ю. А. Остров книголюбів: лит. игра-викторина для детей // Книжки, нотки і іграшки для Катюшки и Андрюшки. — 2007. — № 6. — С. 61–63.

Кенель А. Море: мифы и легенды. — Париж: Ашетт; М.: Диалог, 1995. — 48с.

Валентина Мартинова,

заступник директора ЦБС для дітей м. Львова

Ніч у бібліотеці: цікаво, весело і ... зовсім на страшно!

Якою має бути сучасна дитяча бібліотека? Як зробити її цікавою для дитини, що читає, і такої, що не читає, дитини, яка дружить з бібліотекою і яка ще не відкрила для себе усіх її можливостей? Як дати зрозуміти громаді, що бібліотеки навіть у цей непростий час не «виживають», а живуть повноцінним творчим життям?

Ці питання постійно знаходяться у сфері професійної уваги працівників ЦБС для дітей, які намагаються вийти за рамки бібліотечних стандартів, шукають нові форми підтримки і розвитку дитячого читання, працюють над створенням позитивного іміджу сучасної дитячої бібліотеки. В європейських країнах такі пошуки ідуть давно і успішно. Ми не наслідуємо їх, а використовуємо досвід колег, йдемо далі, бо розуміємо, що це закономірно і природно. Криза читання є сьогодні загальносвітовою тенденцією, але певна частина дітей не бачить себе у бібліотеці через те, що не має чіткого уявлення про її сьогоднішні послуги та можливості.

Оголосивши у Львівській ЦБС для дітей 2009 рік роком промоції дитячого читання, ми реалізуємо ряд успішних проектів та акцій, що спростовують стереотип сприйняття бібліотеки як установи потрібної, а часом і необхідної, але в межах певних функцій: отримати інформацію, підготуватись до уроку, ознайомитися з періодичними виданнями, скористатися послугами Інтернету ... У цьому плані одним з найбільш ефективних маркетингових заходів стала промоакція «Ніч у бібліотеці».

Ідея нічного читання не є новою у бібліотечному світі. Кожен колектив, що зреалізував її, ставив перед собою певну мету, виходячи зі своїх можливостей, структури і читацького контингенту. Основна особливість нашої нічної акції полягала в тому, що вона була розрахована не тільки на кращих читачів, а, в основному, на дітей, які не читають або читають мало, адже саме їх ми хотіли залучити до систематичного користування бібліотекою, і розкривши можливості кожного з структурних підрозділів, довести їм, що наші бібліотечні працівники — це творчі, цікаві особистості, які мислять і діють сучасно і нестандартно.

Як найбільш вдалий час для втілення задуми ми визначили Всеукраїнський тиждень дитячого читання. Чому зупинились саме на нічній акції? По-перше, це незвично, а дітей вабить усе нове та загадкове. По-друге, як засвідчують наші дослідження, останнім часом серед улюблених жанрів у дитячому читанні переважають фентезі та містичні пригоди. Саме такі твори лягли в основу промоакції «Ніч у бібліотеці». А ще в цей рік, визначений роком одного з найбільш таємничих письменників, творця фантазмагоричних літературних персонажів Миколи Гоголя, хотілося, щоб саме його образ створив ту містичну ауру, яка можлива тільки вночі.

Шлях від ідеї до втілення був непростим. Майже два місяці ініціативна група з найбільш креативних працівників бібліотеки під час «мозкових штурмів» народжувала і відкидала ідеї, формувала програму, відпрацьовувала організаційні питання. Адже спочатку оголошена акція викликала неабияке здивування, особливо серед батьків наших читачів. Уявіть собі їхню реакцію, коли дитина заявляє, що її запросили провести ніч у бібліотеці! Отже, на нас очікувала велика робота з батьками, тому що тільки за їхньої письмової згоди дитина отримувала можливість взяти участь у нічному дійстві. У підготовчий період батьки ознайомилися з програмою ночі, умовами, що гарантують безпеку дитини, та безпосередньо з бібліотекарями — організаторами акції.

А от діти сприйняли ідею відразу і з великим ентузіазмом! Вони виготовляли фантастичні карнавальні костюми, необхідний реквізит, розробляли міні-вікторини та конкурси. Але найголовніше — багато читали, адже тільки це гарантувало успіх у літературних конкурсах. У ніч з 22 на 23 березня центральна дитяча бібліотека м. Львова розпочала Тиждень дитячого читання дивовижною, майже таємничою акцією «Ніч у бібліотеці», що відбувалася в реальному часі з 21.00 до 7.00 ранку.

Програма була побудована таким чином, що кожний функціональний підрозділ бібліотеки запропонував своє дійство, створив свою «зону ночі», де кожен із 35 учасників (підлітки 12–14 років) знайшов справу та розвагу до душі. Фентезі-клуб «Мерехтлива ніч» запросив шанувальників і знавців фантастики до участі у літературному конкурсі «Шлях у світ фантазій». Начитаність, аналітичні здібності, уважність та артистичність проявляли діти — учасники бібліошоу «Загадки мініпутів» за книгою Люка Бессона «Артур і міні-

пути». Такі, здавалося б, знайомі герої гоголівських творів поводити себе зовсім незвично під час костюмованої імпрези «В гостях у Рудого Панька», адже їх вчинками керував сам автор.

Відділ мистецтв перетворився у зал мистецьких візій «Творча ніч». Тут на музичній бібліо-хвилі «Мелодія ночі» звучала чудова класична музика, популярні ліричні імпровізації у виконанні кращих симфонічних оркестрів. Образи, нав'язані чарівними, але не дуже звичними для сучасних підлітків мелодіями (морський прибій і шурхіт крил злітаючого птаха, тихе кружляння сніжинок у вальсі і гуркіт першого грому), діти потім зобразили у своїх малюнках, що були виставлені в імпровізованій картинній галереї «Вернісаж емоцій». І для багатьох з них це був перший досвід ознайомлення з класичною музикою, перше відкриття її краси та сили емоційного впливу.

У затишній зоні бібліотечного «Кінозалу» діти, зручно розташувшись у м'яких фотелях та на килимах, мали змогу переглянути дайджест «Казки на ніч» з нових фантастичних фільмів. Після такої години доречним був творчий тест на уважність «Для тих, хто не дремав». Відповіді викликали безліч емоцій, сміху, суперечок, вимог показати ще раз той чи інший епізод фільму.

Ті, що не уявляють свого життя без Інтернету, облаштувалися в Інтернет-каюті «Бібліовіртуал». Напередодні «ночі» діти, які захоплюються творчістю того чи іншого письменника, мали змогу переглянути його сайт в Інтернет-центрі нашої бібліотеки. А вже під час «ночі» в Інтернет-каюті у товаристві інших шанувальників певного письменника вони створювали «Нічні послання автору» у вигляді *web*-листів з відгуками про прочитані твори, побажаннями щодо створення нових сюжетів і проханнями завітати у нашу бібліотеку.

Звичайно, усі бажаючі з тих чи інших причин не мали змоги потрапити в цю ніч до бібліотеки, тому ми вирішили залучити їх до участі у цьому заході через «Нічні *on-line* пригоди, або Ніч у чаті», що надало їм можливість поспілкуватися з учасниками нічного дійства. Діти ділилися враженнями з друзями, відповідали на їхні запитання, часом зверталися за допомогою чи підказкою, особливо під час участі у досить складному літературному квесті. Таким чином аудиторія активних опівнічників значно розширилася. Не обійшлося, звичайно, і без *on-line* ігор. Але «Нічні тенета Інтернету» пропонували тільки інтелектуальні та літературні ігри.

Кожну годину змінювалося дійство нічної програми, але знайшлися й такі вибагливі книго-мани, що вирішили усамітнитися у релакс-кімнаті «Наодинці з книгою», де на книжковій виставці «Нічне читання» були представлені найзахоплюючіші бестселери. Але і тут, через певний проміжок часу, вони стали учасниками мандрівки «Від каганця до електронної книги», під час якої отримали практичний досвід трансформації нічного

читання у часі і належним чином оцінили здобутки і переваги цивілізації. Ще тут працювало читачке обмін-бюро «Книжковий бартер», де діти мали змогу обмінятися принесеними з дому книгами, яких немає у бібліотеці. Саме так започатковувалися нові стосунки, зав'язувалися нові знайомства.

У діагност-кабінеті «Емоційний барометр» усі бажаючі поділилися своїм стрес-досвідом, розповідаючи найстрашнішу історію зі свого життя. А перебороти страхи допомагав психолог, запропонувавши експрес-тренінг «Я нічого не боюся!». Намалювавши або описавши свої страхи, діти після плерного дійства «На вранішній зорі» спалили їх у дворі бібліотеки. З 21.00 і до закінчення заходу працювали екстрим-бістро «Веселі хробаки» та «Старий казан». Гурманів привабив кулінарний конкурс на кращу фантастичну страву «Нічні кулінарні фантазії». Перемогу отримала надзвичайно смачна канапка у формі голови фантастичної істоти, яку приготувала Таня Кисіль. До канапок дітям запропонували «Кавування із задоволенням і не без моралі». «Кава з присмаком ... долі» — це було не просто банальне ворожіння на кавовій гущі, а спроба пофантазувати і обов'язково у гумористичній формі. Створювалися справді фантастичні сюжети, що віщували нові знайомства, цікаві подорожі, комусь дванадцять балів з астрономії, комусь очікувані подарунки, в яких дівчатка вбачали, в основному, модні обнови, а хлопці — м'ячі, ролики, плеєри.

Об'єднала усіх учасників нічної акції Book-студія «Літературні сутінки», запропонувавши захоплюючий літературний квест «Лабіринтами прочитаних книг», який розробила волонтер бібліотеки Оля Чекановська — студентка II курсу Української академії друкарства. Предметом пошуку стало те, що є спільним у книгах про Гаррі Поттера, Вінні Пуха та Червоній книзі. Наші розумні діти відразу відгадали, що це — сова. Підказками під час пошуку-подорожі служили не тільки закладки у відомих літературних творах, а й заздалегідь підготовлені працівниками у вестибюлі на окремому столику праска, дзеркало, лупа і компас. Бібліотекарі продумали етапи пошуку так, щоб діти могли блукати у всіх приміщеннях бібліотеки. Як справжні нишпорки, вони прикла-

дали закладки до дзеркала і знаходили відповідь у його відображенні, прасували їх гарячою праскою до появи букв і, врешті-решт, знайшли цей символ мудрості, захований у святая святих бібліотеки — книгосховищі. Скільки цікавих, а часом і страшнуватих пригод траплялося на шляху шукачів! То війне чорна, як ніч мантия чаклунки Ірки Хортиці, то заплутає дорогу підступний Волдемор, то поманить до своєї полицки Микола Гоголь, то раптом викотиться м'яч, який випав з рук героїв книжок Г. Тільманна.

Потім учасники цього костюмованого дійства пройшлися літературним подіумом «*Fashion night*» («Модна ніч»), і кожен з них образно представив свого героя, прокоментував його костюм у форматі відповідної історичної епохи. Хіба ж можна було заснути у таку чарівну ніч? Нікому навіть не знадобилися принесені з дому ковдри та спальники.

Завершилася бібліотечна ніч о 6.30 годиною вражень «Ніч у бібліотеці — це ...». І не було для нас більшої радості, коли з усіх боків лунало: «Клас!», «Супер!», «Круто!» і, найчастіше, «А коли ще буде така ніч?!». Наступного ж дня для читачів бібліотеки та представників ЗМІ відбулася акцент-зустріч «Ніч у бібліотеці: святкова хро-

ніка» з учасниками цієї акції. Читальний зал бібліотеки на 80 місць був повністю заповнений. Особливо приємно, що на зустріч прийшли батьки, вражені розповідями своїх дітей. Ми почули від них багато теплих слів вдячності, пропозицій щодо подальшої співпраці. Мультимедійну презентацію нічного дійства коментували самі його учасники, висвітлюючи найбільш веселі та цікаві моменти, відповідаючи на численні запитання справжніх журналістів і волонтерів бібліотеки, членів редакції нашої щоквартальної бібліотечної газети «Бібліо & ТК». А скільки нових ідей, тем для наступних зустрічей виникло під час активного спілкування! І ми ще раз переконалися, що пам'ять про цю ніч залишиться надовго.

Професійний аналіз заходу засвідчив його багатоаспектну ефективність: посилення читацької активності, зростання кількості користувачів бібліотеки, мотивацію до систематичного читання і, що не менш важливо, моральне задоволення працівників результатами своєї праці. І хоча це не перша гучна акція, організована нашою ЦБС, ми ще раз довели, і не тільки місту (інформація подавалась на багатьох каналах українського телебачення), що ми є, ми цікаві і готові до нових інноваційних дій.

Тетяна Ликашева,
методист бібліотечного колектору методичного кабінету
при управлінні освіти Херсонської міської ради
Наталія Попова,
заступник директора з наукової роботи Херсонської обласної бібліотеки для дітей

У ритмі співпраці

Досвід методичного забезпечення шкільних бібліотек на Херсонщині

Дитячі й шкільні бібліотеки об'єднує спільна мета — прилучити дітей та підлітків до книги, відкрити для них розкіш читання. І співпраця тих, хто причетний до бібліотечного обслуговування дітей та підлітків, є рисою, притаманною всім учасникам процесу розвитку цієї справи в усьому світі. Але в кожній країні й у кожному регіоні взаємодія дитячих і шкільних бібліотек має свої особливості, свій унікальний досвід.

Херсонська обласна бібліотека для дітей в число пріоритетів включила змістовну співпрацю з освітянськими книгозбірнями Херсонщини та з управлінськими структурами галузі: обласним управлінням освіти і науки, управлінням освіти Херсонської міської ради, Південноукраїнським регіональним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів. Це співробітництво набуло системного характеру, що приносить партнерам взаємну користь і позитивно позначається на розвитку мережі освітянських бібліотек регіону та обласного центру. Перш за все, мова йде про співпрацю в питаннях фахового навчання працівників шкільних бібліотек, підвищення їхньої кваліфікації. Залучення провідних спеціалістів обла-

сної дитячої бібліотеки до участі у проведенні семінарів для методистів районних відділів освіти, що опікуються шкільними бібліотеками, до занять у системі безперервної освіти шкільних бібліотекарів області (зокрема, курсового навчання, яке організує Південноукраїнський РІПО) є важливим чинником у зростанні якості та професійного рівня цих фахових заходів.

Системний характер нашої спільної роботи простежується вже на етапі планування. Щорічно разом з відповідною службою методичного кабінету при міському управлінні освіти та за участю інших бібліотек, зацікавлених у співпраці, зокрема центральної бібліотеки для дітей міської ЦБС та ін.), укладаємо координаційний план заходів з підвищення кваліфікації шкільних бібліотекарів. Для ефективного виконання плану узгоджуємо графіки проведення фахівцями ОДБ лекційних і практичних занять для слухачів курсів підвищення кваліфікації, а також обласних семінарів для відповідних категорій спеціалістів. У підсумку формуємо «Календарний план фахового навчання шкільних бібліотекарів за участю провідних спеціалістів Херсонської ОДБ» на навчальний рік.

Такий план передбачає проведення як занять за певними навчальними курсами, так і окремих тематичних семінарів, тренінгів, практикумів, занять на базі лабораторій перспективного досвіду, майстер-класів тощо.

Аналіз ефективності традиційних загальноміських семінарів шкільних бібліотекарів виявив їх досить низьку ефективність, адже аудиторію цих заходів складають працівники, різні як за освітою, так і досвідом бібліотечної роботи. Та й стан технічного забезпечення, оновлення бібліотечних фондів ШБ сьогодні помітно різниться. Тож було вирішено звести кількість таких семінарів до необхідного мінімуму (2–3 на рік) і переорієнтуватися на роботу в невеликих групах, диференційованих відповідно до реальних потреб кожної шкільної бібліотеки. Попередній запис працівників ШБ на такі курсові заняття, майстер-класи, тренінги тощо дозволяє сформувати групи з урахуванням їхніх професійних побажань.

Однією з перших серед курсових програм навчання, що пропонуються Херсонською ОДБ, було започатковано школу молодого бібліотекаря (ШМБ). Зорієнтована на новопризначених працівників шкільних бібліотек, що не мають фахової освіти та/або досвіду роботи в бібліотеках освітянської мережі, програма ШМБ передбачає проведення щомісячних теоретичних і практичних занять. Їх тематика визначається виробничими потребами бібліотечних працівників загальноосвітніх навчальних закладів, а практична частина (тренінги, практикуми, ділові ігри, групові та індивідуальні консультації) спрямована на відпрацювання технології та методики роботи. Звичайно, робота шкільної бібліотеки, у порівнянні з дитячою, має свої методичні, технологічні та відомчо-організаційні особливості. Тож перш ніж навчати працівників шкільних бібліотек, фахівці Херсонської ОДБ спершу самі ознайомлюються зі специфікою роботи бібліотеки загальноосвітнього навчального закладу, з відповідною законодавчою та нормативно-інструктивною базами. Завдяки цьому було сформовано кілька тек під назвою «Дос'є шкільного бібліотекаря». В них відображаються законодавчі, нормативні документи, галузеві інструкції, стандарти, словом, основні документи, що регламентують діяльність шкільної бібліотеки. Оперативно відстежуючи зміни, актуалізуючи інформацію, маємо у своєму розпорядженні ресурс, що дозволяє також консультувати шкільних бібліотекарів з різноманітних питань організації діяльності ШБ.

З 2003 року в обласній бібліотеці для дітей реалізується програма доступу до ресурсів та сервісів Інтернету бібліотекарів Херсонської області. Вона відома під назвою «Навігація в Інтернет: кроки професійного вдосконалення». За цієї програмою шкільні бібліотекарі міста та області мають нагоду знайомитися з аналітичними оглядами веб-ресурсів «Джерела краєзнавчої інформації в

Інтернеті», «Дитячі бібліотеки в Інтернет-просторі», брати участь у тренінгах циклу «Виконання бібліографічних довідок з використанням доступу до Інтернет та електронних каталогів бібліотек».

У 2007/08 навчальному році шкільним бібліотекарям Херсона було запропоновано вже спеціальний курс — для них почала працювати так звана школа Інтернет-навігатора. Навчання за цією програмою передбачає роботу в невеликих групах по 10–12 осіб. Основною ж формою роботи є тренінги, під час яких бібліотекарі опановують навички інформаційного пошуку в мережі Інтернет, вивчають стратегії пошуку та критерії оцінки мережевих ресурсів. Також слухачі школи знайомляться з кращими електронними бібліотеками, фаховими і тематичними ресурсами, адресованими бібліотечним працівникам. Паралельно з навчанням «курсанти» працюють над індивідуальними проектами — створюють авторські веббіографічні посібники за обраною темою. Найцікавішими серед захищених проектів першого, минулорічного, випуску школи Інтернет-навігатора були визнані роботи «Золота двадцятка сучасної дитячої літератури» А.В. Попової — завідувачої бібліотекою Таврійського ліцею мистецтв та «Сторінки історії Херсонщини» Г.М. Кухаренко — завідувачої бібліотекою ЗНЗ № 15 м. Херсона. На базі останньої з названих бібліотек, до речі, з лютого 2007 року діє лабораторія перспективного досвіду з питань автоматизації бібліотечних процесів, створена за наказом міського управління освіти з ініціативи та за безпосередньою участю фахівців Херсонської ОДБ. Однією з перших у місті отримавши в своє розпорядження комп'ютер, ця бібліотека не лише активно почала використовувати електронні ресурси в обслуговуванні своїх користувачів (доступ до Інтернету), а й впровадила автоматизовану інформаційно-бібліотечну систему *МАРК-SQL* «Шкільна бібліотека» та розпочала створення власного електронного каталогу. Тож цілком закономірно ряд занять школи Інтернет-навігатора було проведено на базі саме цієї шкільної бібліотеки, очолюваної директором Стратійчук Л.М.

Робота лабораторії розпочалася з циклу семінарів–тренінгів, які дали можливість всім завідувачим ШБ міста протягом 2007 року опанувати основи користування комп'ютером та Інтернетом, ознайомитися з принципами функціонування АІБС *МАРК-SQL* «Шкільна бібліотека». Отримані знання допомогли слухачам сформувати власне професійне розуміння місця й ролі комп'ютерної техніки та інформаційних технологій в сучасній шкільній бібліотеці.

У рамках лабораторії перспективного досвіду на базі ЗНЗ № 15 організовано і найновіший курс «Основи веб-мастерингу» для шкільних бібліотекарів — випускників школи Інтернет-навігатора. Проект, який стартував у жовтні 2008 р., ставить

перед собою амбітні цілі: ознайомлення з основами мови *HTML*, програмами, призначеними для створення, редагування та опублікування вебсторінок, а також опанування навичок практичної роботи за технологіями Веб 2.0. Результатом навичок, набутих на семінарах і тренінгах, має стати створення власної сторінки шкільної бібліотеки та опублікування її на Херсонському міжшкільному порталі «Клас!». Крім цієї лабораторії, створена і успішно діє на базі навчально-виховного комбінату (школи-колегіуму) № 51 ім. Г.О. Потьомкіна лабораторія з питань формування та організації фонду шкільної бібліотеки.

Серед спільних перспективних проєктів мережі шкільних бібліотек міста та обласної бібліотеки для дітей варто назвати також проведення на базі кращих шкільних бібліотек міста низки майстер-класів «Книжкові виставки в шкільній бібліотеці» і «Відкритий бібліотечний урок», семінарів-практикумів «Бібліотечне краєзнавство: акценти для шкільної бібліотеки», «Позиціонування шкільних бібліотек в соціальному та фаховому середовищі: партнерство, співпраця, взаємодія».

Спроба перетворення шкільної бібліотеки на інформаційно-бібліотечний центр — дуже цікава і корисна справа. Адже вона завдяки створенню з часом шкільної локальної мережі об'єднає інформаційний простір школи для більш ефективного обміну бібліографічними ресурсами, надасть доступ до бібліографічних (електронний каталог) та повнотекстових і мультимедійних ресурсів шкільної бібліотеки не лише в приміщенні бібліотеки, а й у будь-якому спеціалізованому кабінеті школи, де встановлено комп'ютер. Така ідея знайшла розуміння у О.В. Барнаш — директора школи № 30 м. Херсона з поглибленим вивченням предметів природничо-математичного циклу та І.Ю. Георгієвської — завідувачою бібліотекою цього популярного в місті загальноосвітнього навчального закладу. Подбавши про оснащення бібліотеки комп'ютерною технікою, програмним забезпеченням МАРК (версія для шкільних бібліотек), вони пройнялися також вирішенням проблеми формування інформаційної культури учнів і охоче прийняли пропозицію обласної бібліотеки для дітей про реалізацію спільного пілотного проєкту «Формування інформаційної культури школярів». По суті, старт проєкту було дано ще у січні 2007 року, коли обласна бібліотека для дітей провела для шкільних бібліотекарів Херсона фокус-семінар «Бібліотечні уроки: настав час змін. Сучасні засоби, форми та методики формування інформаційної культури школярів». До участі у проєкті в ролі експертів були запрошені колеги з Миколаївської науково-педагогічної бібліотеки директор Т.І. Роскіна і завідувача відділом інновацій та маркетингу К.О. Тимченко. На цьому семінарі вперше був презентований новий модуль програми інформаційної освіти «Електронні до-

кументи та Інтернет як джерела інформації», який розробили фахівці ХОДБ.

Представлені у модулі бібліотечні уроки були включені до «Єдиного координаційного плану проведення занять з формування інформаційної культури учнів школи № 30 Херсонської міської ради на 2007–2008 навчальний рік», що став основою пілотного проєкту, реалізованого трьома бібліотеками (обласною для дітей, центральною міською дитячою та шкільною) протягом минулого навчального року. А оскільки роботу за проєктом всі учасники оцінили позитивно, то в 2008/2009 навчальному році її продовжено, причому залучено до участі у ньому нові класи.

Кращі, за спільною оцінкою і дорослих, і дітей, розробки та сценарії занять з інформаційної культури, а також зразки анкет, тестів увійшли до збірки, що була надрукована в Херсонській ОДБ та опублікована на сайті бібліотеки у розділі «Дитячим і шкільним бібліотекарям на замітку».

Підводячи підсумки першого року роботи за проєктом, підкреслюємо важливу роль в його реалізації спеціалістів управління освіти Херсонської міської ради. Успіхом цього проєкту, як і багатьох інших спільних починань обласної дитячої і шкільних бібліотек Херсона, ми завдячуємо розумінню та всебічній підтримці начальнику управління Ю.М. Ніконову та його заступнику Т.Ю. Верещачі.

У перспективних планах співпраці обласної дитячої книгозбірні та мережі освітянських бібліотек — створення модельної шкільної бібліотеки та бібліотечно-інформаційного центру на базі тих шкільних бібліотек, що заявили про свою готовність до прогресивних змін заради інтересів своїх читачів.

Набутий досвід, звичайно, не обмежується лише фаховим навчанням бібліотечних працівників. Провідні фахівці Херсонської ОДБ залучаються міським управлінням освіти до участі у вивченні діяльності шкільних бібліотек в якості експертів, до надання методичної та консультативної допомоги безпосередньо в школах.

З успіхом і значним громадським резонансом у 2007/2008 навчальному році пройшов I етап міського конкурсу «Читання для серця та розуму», в якому взяли участь читачі всіх бібліотек. До організації цього заходу також долучилася обласна бібліотека для дітей: адже і вернісаж конкурсних робіт (ілюстрованих відгуків про улюблені книги) відбувався в триповерховому приміщенні бібліотеки (і на всіх трьох поверхах!), і фінальну «Казкову феєрію» учасники конкурсу побачили у виконанні працівників і читачів Херсонської ОДБ.

Та розповідь про цей конкурс, про інші творчі акції й програми, спрямовані на залучення херсонських школярів до читання, — це вже тема для окремої публікації.

Олександра Купіна,
головний бібліотекар відділу науково-консультативної підтримки бібліотек,
соціології, інновацій та маркетингу Львівської обласної бібліотеки для дітей

Інноваційна мозаїка Львівщини — 2008

У 2008 році Львівська обласна бібліотека для дітей продовжувала налагоджувати ефективну професійну взаємодію з міжнародною бібліотечною спільнотою. Було підписано угоду про співпрацю з Публічною бібліотекою міста Кросно Підкарпатського воєводства Польщі і розпочато реалізацію польсько-українського проекту «В головній ролі — книга», який став важливою подією в житті бібліотеки. Мета проекту — встановлення партнерських зв'язків між бібліотеками країн-сусідів, популяризація української дитячої літератури в Польщі і польської в Україні. Впродовж року маленькі львів'яни вивчали кращі твори польської дитячої літератури, брали участь у конкурсі малюнка «Казки і легенди — чарівний світ». Польські ж діти готували ілюстрації до творів української літератури. У результаті більше 100 ілюстрацій читачів львівських бібліотек до польських книг відправлено в Польщу, де вони експонуються в Публічній бібліотеці міста Кросно. Чудово пройшов конкурс театральних інсценівок польських і українських творів. Юні актори літературного театру «Маска», який діє при обласній бібліотеці для дітей, поставили чудову виставу за книгою польської письменниці Марії Русинської «Що трапилося в Плюшевому?».

14 листопада в місті Кросно пройшла конференція «Література без кордонів», на якій з цікавими доповідями виступили і польські, і українські фахівці (матеріали конференції надруковано у журналі «Світ дитячих бібліотек», № 1, 2009). Польські колеги подарували бібліотекам Львівщини 200 кращих дитячих книг сучасних польських авторів. Вже протягом кількох років бібліотека бере активну участь у міжнародних конференціях Польської Спільноти Бібліотек. Цього року Львівську обласну бібліотеку для дітей прийнято до цієї організації як почесного члена.

До ювілею заснування Пласту Дрогобицька міська бібліотека для дітей спільно з Національною скаутською організацією України «Пласт» провела відкриті пластові сходи, присвячені 110-річчю заснування скаутського руху. Під час цікавої дискусії та пізнавальної гри діти ознайомилися з історією виникнення скаутського руху, дізналися про заснування Пласту.

Однією з найцікавіших подій року став комплекс заходів, присвячених 70-річчю від дня народження Василя Стуса, у рамках якого у Львівській обласній бібліотеці для дітей експонувалася

книжкова виставка «Сховатися від долі не судилося». Особливий інтерес відвідувачів викликав фотовернісаж, на якому були представлені унікальні фотографії про перебування Василя Стуса у Львові в січні 1972 року за кілька днів до арешту і його участь у різдвяному вертепі львівської національно свідомої молоді. Фотографії з особистого архіву надав Ярослав Лемик, головний редактор часопису «Світ дитини».

На вечорі-спомині «Львів мав щастя бачити Стуса» звучали спогади Ігоря та Ірини Калинців, Дарії та Миколи Горинів, Любові та Богдана Сороки — тих, хто особисто знав поета і був його побратимом.

Дарувати ... Що може бути прекраснішим за цей благородний порух людської душі? Дарувати від широго серця, не чекаючи винагороди, слави. Акції «Подаруй бібліотеці книгу» вже традиційно з року в рік допомагають бібліотекам поповнювати фонди новими виданнями. Спонсори та меценати дарують дитячим бібліотекам нові книжки, передплачують дитячу періодику. Сокальські бібліотекарі вирішили провести акцію «Подаруй українську книгу другу» не для поповнення свого фонду, а для далеких країн, яким бракує рідного слова. Приводом для цього стало звернення вихідців із Сокальщини, які проживають у Мадриді (Іспанія), до земляків-бібліотекарів про допомогу в укомплектуванні бібліотеки Недільної школи дитячими українськими книгами. Дружня добродійна книжкова акція пройшла під девізом «Сокальщина — діаспорі» і стала благочинним стартом у сприянні поширенню здобутків української культури за межами держави та зміцненню духовного зв'язку із українською діаспорою.

За статистикою, 60% районних центрів Львівщини не мають книгарень, де можна було б побачити та придбати книжкові новинки. В м. Миколаєві Львівської області вирішили наблизити книгу до читача, влаштувавши впродовж двох днів — 15 та 16 березня — «книжкову толоку». В цьому заході із продажем книг, презентаціями, зустрічами з красним письменством найактивнішу участь взяли бібліотеки. Діти відкрили для себе нових авторів, зустрівшись з Ірен Роздобудько, Лесею Ворониною, Марією Матіос, Іриною та Ігорем Калинцями... До речі, такий захід у містечку відбувся вже вдруге.

Ще більш активному залученню до бібліотеки нових користувачів, організації їхнього змістовного дозвілля, а також широкій рекламі бібліоте-

ки сприяв Тиждень шоколаду — інноваційний захід, що відбувся у дитячих бібліотеках Львова в березні 2008 року. Розпочався він родинним днем дозвілля «Всі люблять, люблять шоколад!». Протягом тижня у філіях проводилися опитування-рейтинги «Мій улюблений шоколад», конкурси «Віват, шоколад!» на кращу назву шоколадних цукерок та «Райська насолода по-львівськи» на кращий рекламний слоган, а ще інформаційний коктейль, експрес-вікторина та багато інших цікавих заходів. Активні учасники Тижня шоколаду отримали різноманітні шоколадні призи, а десятиох кращих читачів ЦДБ м. Львова було запрошено до ресторану «Картопляна хата» на соловодке частування шоколадним десертом і коктейлем.

Вже другий рік для більш ефективного залучення юних до систематичного читання в обласній бібліотеці для дітей функціонує об'єднаний абонемент для учнів 1–9 класів. Фахівці відділів обслуговування працюють єдиною командою і у тісній координації. У рамках експерименту продовжується реалізація проекту «П'ятикласник», який сприяє подальшому збільшенню кількості користувачів саме цієї категорії. Про те, що проєкт виявився успішним, свідчить статистика: користувачів-учнів 5–6 класів на абонементі протягом року стало більше майже на 100!

Максимум вигадки та фантазії проявили працівники РДБ м. Сокаль, запропонувавши своїм читачам програму зимового дозвілля «Книжкові кучугури», яка спонукала школярів охоче відвідувати бібліотеку і вчасно перереєструватися. Увагу читачів привертала виставка-талісман, експрес-інформація, книжковий колаж «Різдвяні історії», літературна вітальня, арт-година, гра та ще багато цікавих несподіваних заходів.

Щороку під час весняних канікул дитячі бібліотеки області радо зустрічають гостей: читачів, письменників, видавців. Усіх причетних до дитячої літератури об'єднує Всеукраїнський тиждень дитячого читання. Новинкою минулорічного Тижня став проєкт Львівської обласної бібліотеки для дітей — проведення загальнообласного Дня читання, який увійшов до програми «Львів читає дітям». 20 березня одночасно в кожній з дитячих бібліотек Львівщини відбулося справжнє книжкове свято. Вчителі, вихователі дитячих садочків, журналісти, депутати, лікарі, священники, представники місцевої влади, знані люди прийшли в цей день до бібліотек, щоб почитати дітям найцікавіші книжки. В Пустомитівській РДБ велике враження на дітей середнього та старшого віку справила виставка «Улюблені дитячі книги моїх вчителів», на якій були і книги, принесені вчителі-

лями з власних бібліотек. Деякі з подарованих творів видані ще у 1930–1940-х роках. Вчителі вголос зачитували дітям уривки зі своїх улюблених дитячих книжок, а ті читали їм «Гаррі Поттер» Дж. Ролінг, «Брамник», «Ритуал» С. та М. Дяченків, «Тореадори з Васюківки» В. Нестайка тощо. У Буській РДБ школярам читала казки підприємець Марія Коротич, а на Буському радіо звучали притчі про Ісуса Христа у виконанні заступника голови районної ради Богдани Сорочинської. По-особливому пройшло свято у дитячому відділі Дашавської бібліотеки Стрийської РЦБС. Цілий день тут звучали уривки з творів М. Гоголя, діти дивилися інсценізацію уривку з його повісті «Ніч перед Різдвом». Захід вдався — читачі розібрали всі книги, які їм читали авторитетні дорослі, а бібліотеки поповнилися новими читачами.

«Родзинкою» програми літнього читання у Львівській МЦБС для дітей стала незвичайна акція «Ніч у бібліотеці», яку провела для дітей мікрорайону дитяча бібліотека-філія № 36 м. Львова. На цей захід зібралося чимало дітей різних вікових категорій, щоб впродовж вечірнього та нічного часу обговорювати цікаві книги, спілкуватися у неформальній обстановці. Вже у наступні дні після проведення акції спостерігалось зростання кількості відвідувань бібліотеки та запис до неї нових читачів.

На Сколівщині в бібліотеках гірського краю запрацював проєкт «Сім'я і діти», який допомагає налагоджувати контакти з молодими родинами, залучати їх до читання.

У селі Підгородці Сколівського району сільська бібліотека організувала свято бабусь. Жінки, вік яких сягає ледь не ста років, «гортали» сторінки свого життя, демонстрували зроблені своїми руками вишивки та українське національне вбрання. А на книжковій виставці «Українська берегиня» були зібрані твори славетних жінок Ольги Кобилянської, Лесі Українки, Ліни Костенко, якими пишається Україна, яких знає і шанує цілий світ. Читачі роздивлялися книги про княгиню Ольгу, Роксолану, читали матеріали про співачку Софію Ротару ... А ще учасники свята зачитували власні твори про бабусь, їхню працьовитість, добропорядність.

Реалізація інтерактивного освітнього проєкту «Мобільне покоління XXI», що став переможцем Всеукраїнського конкурсу бібліотечних ідей, відбувалася протягом року в обласній бібліотеці для дітей. Понад 178 читачів взяли участь у ситуаційній грі «В мене задзвонив телефон», конкурсі на кращу SMS-ку, зустрілися з представниками мобільних операторів.

Антоніна Гошанська,
зав. відділом методичної роботи та бібліотечного маркетингу
Лариса Збірна,
зав. сектором організації дозвілля дітей
Донецької обласної бібліотеки для дітей ім. С.М. Кірова

Добро відкриває серця

Творіть добро, поки ви існуєте
Д. Дідро

Доброта — це щось дивовижне! Вона зближує людей, позбавляючи самоти, душевних ран та не прощених образ, а найголовніше — допомагає нам стати справжніми людьми.

Саме доброта поєднала багатьох хлопчиків та дівчаток Донеччини під час участі в обласному конкурсі дитячої творчості «Добро відкриває серця». Його основна мета — разом з розвитком творчих здібностей виховувати у підростаючого покоління доброту у всіх її проявах. В першу чергу це стосується милосердя до людей з обмеженими фізичними можливостями, щедрості серця у взаємних стосунках з навколишнім світом, формування гуманності, толерантності через емоційний і психологічний аспекти, через співчуття героям літературних творів, осягнення дитиною світу і себе в світі через книгу.

Ініціатором проведення конкурсу стала обласна бібліотека для дітей ім. С.М. Кірова. Наш почин знайшов підтримку в управлінні культури і туризму, управлінні у справах сім'ї та молоді Донецької облдержадміністрації та Донецького обласного відділення Дитячого фонду України.

Конкурс проходив протягом лютого–грудня 2008 року. Його учасниками були діти від дошкільного віку до старшокласників як індивідуально, так і групами, які виконували свої роботи в номінаціях: література (проза, поезія, есе), образотворче мистецтво (ілюстрації до книг, графіка, декоративне мистецтво). Основними критеріями оцінки журі були: відповідність виконаної роботи темі, глибокий зміст, оригінальність ідей та її талановите втілення. На адресу обласного оргкомітету надійшло 368 робіт із 30 бібліотечних систем. До речі, треба відзначити плідну роботу щодо гарної організації заходу на місцях бібліотек з міст Донецька, Дзержинська, Краматорська, Тореза, Макіївки, а також Великоновосілківського, Новоазовського, Слов'янського, Тельманівського районів.

Як же розуміють хлопчики та дівчатка, що таке доброта, навіщо вона дається людям? Ось як про це написала дівчинка 9 років Даринка Щербина з міста Красний Лиман: «Я вважаю, що закон життя звучить так: «Треба відноситися до людей так, як ти хочеш, щоб люди ставилися до

тебе». Добро повинно оточувати всіх! Доброту можна побачити і в дитячій літературі. Бо в усіх казках героєм є добра людина. Не обов'язково розумна і красива. Головне, добра! При великому бажанні в кожному з людей можна знайти частинку добра. Доброта — це коли безкорисливо, нічого не потребуючи взамін, даєш людям. Не чекаєш від них грошей, ні гарного ставлення. Просто даруєш радість і порятунк».

А ось думки 15-річної Вікторії Бастикайтес з міста Макіївки: «Що сталося б зі світом, якби в ньому не стало доброти? Милосердя і доброта — як два крила, на яких тримається людство... Із давніх-давен відомо, що бути добрим корисно. Доброзичливі люди добре почуваються і довше живуть. Доброю називають людину, яка несе людям добро, любов, допомогу. Добрий не буває агресивним та ніколи не буде нав'язувати свою допомогу, залишаючи іншим свободу вибору. Основна ознака добра — безкорисливість. Добро — це здатність поступитися власними інтересами і амбіціями заради блага інших людей».

Про значення книги у вихованні почуття доброти розмірковує 10-річний Даниїл Горбач, що мешкає у Краматорську. Аналізуючи вчинки персонажів літературних творів, він переконується, що дружба, турбота, взаємодопомога є запорукою злагоди і спокою в житті. Ось декілька рядків із його роботи: «... сам прочитав книжку про Дюймовочку. Мені було дуже жаль цю крихітку. Вона була така беззахисна, що її серце просто стискалось від страху. Але ж скільки в неї було доброти! Дюймовочка навіть змогла вилікувати змерзлу ластівку, яка була значно більшою від дівчинки. За це й ластівка віддячила добром, урятувавши крихітку від Крота. Думаю, що доброти в Дюймовочки вистачило б навіть на те, щоб перевиховати бешкетника Незнайку. Моя бабуся каже, що з Незнайки не можна брати приклад, бо він великий ледар і балакун. Але вона погоджується, що серце Незнайки було дуже добрим, а всі негаразди завжди траплялися через допитливість цього малюка... Я знаю, що на полицях моєї улюбленої бібліотеки є ще багато книжок, які вчать нас бути добрими. А якщо сам будеш добрим, то й до тебе будуть ставитися по-доброму. Тому я хочу, щоб у світі було як можна більше добрих сердець!».

Всі учасники конкурсу «Добро відкриває серця» разом з батьками та викладачами із нетерпінням очікували підсумків. І ось настав по-

справжньому радісний і урочистий день. Обласна бібліотека гостинно відчинила двері переможцям конкурсу дитячої творчості та бібліотекарям, що приїхали разом з ними з усіх куточків регіону, а також і для почесних гостей. На першому поверсі гостей вітали герої книжок та веселі клоуни, з котрими охоче фотографувалися не лише діти, а й дорослі. А на другому розташувалася експозиція робіт усіх учасників конкурсу, відеоінформацію про яку демонстрували у читальному залі на великому екрані.

Привітати і поздоровити переможців прийшли знані люди: Михайло Желтяков — начальник відділу культурно-дозвілєвої діяльності управління культури і туризму облдержадміністрації, Валерій Герланець — відомий дитячий письменник та Ірина Воронова — начальник відділу підтримки творчих ініціатив Донецького обласного центру підтримки дитячих громадських об'єднань при управлінні у справах сім'ї та молоді облдержадміністрації.

Слід підкреслити, що у проведеному конкурсі активну участь брали діти-сироти та діти з обмеженими фізичними можливостями. Дипломами та цінними подарунками їх нагородила голова Донецького обласного відділення Дитячого фонду України Ганна Моргун. Були нагороджені дитячі будинки сімейного типу Українських, Коганів, обласна школа-інтернат № 1 для дітей-сиріт і міський клуб для дітей-інвалідів м. Маріуполь «Повір у себе», діти-сироти Лера Баришник, Ліза Єжкова з м. Селідово та ін. Саме діти-сироти і діти з обмеженими фізичними можливостями потребують особливої уваги. Про це йшлося в бага-

тьох творчих роботах, зокрема в есе Чернобай Дарини (15 років, м. Краматорськ): «Скільки їх, цих людей, які ніколи вже не зможуть жити повноцінним життям?! І часто так важко пережити не фізичний біль, як той, що в серці. Так тяжко відчувати себе непотрібним, бездоле-ним, неповноцінним. Це жахливе випробування, подолати яке можуть тільки найсильніші... Тому я закликаю всіх хоч трошки відкривати свої серця для доброти. Тому що добро — це життя, яке має сенс. Тому всі ми люди на Землі, усі ми маємо однакові права. Права на любов, дружбу, щастя, взаєморозуміння. І жодний не може бути в них обмежений».

Гарним подарунком усім була концертна програма, підготовлена студентами Донецького училища культури та юними артистами-аматорами — однолітками учасників конкурсу. На завершення святкової програми до усіх присутніх звернулася директор нашої бібліотеки Валентина В'язова, яка подякувала усім: організаторам, учасникам конкурсу, співробітникам бібліотеки, студентам та викладачам училища культури і артистам, а дітям — переможцям конкурсу побажала нових творчих успіхів.

«Намагайтеся зберегти у своїх серцях вогник доброти, — завершила своє звернення Валентина Іларіонівна. — Адже доброта серця — це сади, доброта слів — це коріння, доброта думки — це квіти, доброта справи — плоди. І нехай же цей сад переповнюється сонячним світлом, добрими словами та добрими справами.»

Створення саду доброти триває ...

Валентина В'язова,
директор Донецької обласної бібліотеки для дітей ім. С. М. Кірова

Свято арабської культури

На світі немає малих народів.
Віктор Гюго
Любов до Батьківщини поєднується
і з любов'ю до всього світу.
Клод Гельвецій

Виховання підростаючого покоління на кращих прикладах не лише національної, а й світової культури є одним із пріоритетних напрямів діяльності нашої бібліотеки, яка постійно пропонує увазі читачів заходи, спрямовані на формування толерантності, поваги до культури, історії, мови, звичаїв і традицій представників різних національностей. Це і традиційні бесіди, огляди літератури, книжкові виставки, і більш масштабні за обсягом свята, зустрічі тощо. Наприклад, протягом минулого року в бібліотеці в рамках Місяця культури Японії за сприяння Посольства Японії в Україні з успіхом проходили майстер-класи з оригамі; під час «Різдвяних зустрічей», які були підготовлені і проведені спільно з Товариством

польської культури Донбасу, йшлося про традиції, пов'язані зі святкуванням Різдва в Польщі, а за активну діяльність в організації обласного дитячого конкурсу «Ані-Бані» та особливий внесок у розвиток дружніх відносин між грузинським та українським народами бібліотека навіть отримала грамоту від Посольства Грузії в Україні.

30 квітня цього року юні читачі мали чудову нагоду побувати на святі арабської культури. Цей творчий проект підготували обласна бібліотека для дітей ім. С. М. Кірова, Ісламський культурний центр м. Донецька, міжобласна асоціація громадських організацій «Аль-Райд», громадська студентська організація «Аль-Амаль», духовне управління мусульман України «Умма», мусульманська релігійна община «Дуслик». З перших

вуст діти і дорослі дізнавалися про традиції, звичаї, національні свята та святині арабського світу. Муфтії духовного управління мусульман України «Умма» Ісмаїлов Саїд та голова мусульманської релігійної общини «Дуслик» Хуснутдінов Рустам розповідали дітям про релігійне і суспільне життя народів країн Сходу, запросили присутніх здійснити відеоподорож до однієї із загадкових східних країн Йорданії.

Працівники бібліотеки підготували бесіду про значний внесок арабської культури у розвиток світової цивілізації (математики, хімії, медицини, географії, архітектури, музики), ознайомили дітей з кращими зразками арабської літератури — казками «Тисяча й одна ніч», поезією Нізамі, Абу Нуваса, Омара Хайяма, Мусліхіддіна Сааді, творами інших відомих авторів.

Прикрасою свята стало виконання гостями — студентами Державного медичного університету

ім. М. Горького, вихідцями із Палестини та Йорданії, арабських народних пісень і танців, в яких відображена душа народу, його історії, мораль, прагнення та мрії.

Хлопчики і дівчатка з великою зацікавленістю переглянули виставку декоративно-прикладного мистецтва Сходу: кераміки, художнього різьблення, карбованих написів та візерунків, майстерних зразків зброї, музичних інструментів, предметів домашнього ужитку і чудовий національний одяг. Діти і дорослі мали можливість ознайомитися з різноманіттям видів арабської каліграфії. А завершилося свято частуванням усіх присутніх справжньою арабською кавою.

Вікторія Гридіна,

зав. відділом обслуговування учнів 5–9 класів
Донецької обласної бібліотеки для дітей ім. С. М. Кірова

Гаррі Поттер і Таня Гроттер здають позиції

Протягом останніх років бібліотекарів хвилює питання: чи будуть читати книги діти у 21 столітті? Чи є майбутнє у книжок і бібліотек?

За даними Укрдруку, майже половина українців книги не читають. З дітьми справа ще гірша. За даними Міністерства освіти, за останні 7–8 років учні стали читати на 30–40 % менше. Існує майже одна думка, що сучасне читання перебуває у складній ситуації, що певною мірою пов'язано з появою інших джерел. Змінилася і структура читання учнів: воно чітко поділяється на ділове й розважальне; діти більше цікавляться яскравими журналами, а не книгами. Це так, але має місце й інша думка: лише читання є найоптимальнішим способом формування якостей всебічно розвинутої й соціально значущої людини.

Соціологічні дослідження, які проводяться відділом обслуговування учнів 5–9 класів, в основному, з допомогою опитувань «Книга року», «Книга в моєму житті», «Чи є у книги майбутнє?», «Моє коло читання» та використанням міні-анкет «Книга твоєї мрії», «Чому я люблю читати», «Бібліотека майбутнього», «Бібліотекаря: які вони?», виявили вузьке коло читання підлітків, у якому головне місце належить брендовим іменам. Найбільш рейтинговими книжками у 2008 році стали «Дозори» С. Лук'яненка; книги А. Беляніна; серія «Улюблений перший роман»; книги Віри та Марини Воробей, Катерини Вільмонт, Олени Нестеріної з серії «Перше кохання плюс детектив», а також сучасні енциклопедії з серії «Пізнай світ», «Дитяча енциклопедія» для дівчат та хлопчиків. На читання дітей, а це, як

правило, розважальна література, фантастика, дитячі детективи, комікси, романи про кохання, впливає інформація про нові книжки від друзів та по телебаченню, яка іноді випереджає бібліотеку та школу. Важливо, що читачі надають перевагу обговоренню прочитаних книжок не тільки з друзями, але й з бібліотекарями.

У порівнянні з минулими роками, сьогодні підлітки приділяють більше уваги читанню художньої літератури за шкільною програмою (приблизно 69% від загальної видачі художньої літератури). Слід зазначити, що «плем'я молоде і незнайоме» стало достатньо раціональним і прагматичним, більше читає для справи, ніж для душі так звані «корисні» книги, тобто ті, які ненав'язливо вчать розбиратися в життєвих ситуаціях та в навколишньому світі. Найулюбленішими авторами стали Кір Буличов, Сергій Лук'яненко, брати Стругацькі, Д. Лондон, Р. Толкієн, Г. Хаггард, А.К. Дойл. Хлопці ще цікавляться фентезі і не обов'язково зарубіжних авторів, а дівчатка — книгами «для дівчат». Отже, можна сказати: «Гаррі Поттер та Таня Гроттер здають позиції».

Треба зазначити, що багато уваги школярі приділяють також читанню науково-популярної літератури, книгам за шкільною програмою та за особистими інтересами. Перше і друге місця потенційних інтересів учнів 5–9 класів займають географія та біологія, третє — комп'ютери, потяг до яких є досить природним явищем і у хлопців і, навіть, у дівчат, які проявляють менший інтерес до техніки.

86,4 % опитаних записані до якоїсь бібліотеки, насамперед, до шкільної. Як правило, підлітки

відвідують її, щоб підготуватися до шкільних занять. Інші бібліотеки вони відвідують не тільки, щоб написати реферат або твір, чи підготувати повідомлення, а й з метою почитати «щось цікаве» за власним бажанням. Дослідження показують, що читання й дотепер, не зважаючи на спад, для багатьох школярів залишається одним із за-

нять, яке посідає чільне місце в структурі вільного часу учнів. До нашої бібліотеки учні приходять не тільки за книгою. Приблизно одна чверть з них із задоволенням проводять тут свій вільний час, спілкуючись з ровесниками та беручи участь у цікавих заходах. Сьогодні, на щастя, бібліотека доступна всім, і це чудово!

Валентина Черноус,
директор Хмельницької обласної бібліотеки для дітей ім. Т.Г. Шевченка

Думи Тарасові, слово народне

Ім'я Т.Г.Шевченка — великого сина українського народу, національного генія, присвоєне Хмельницькій обласній бібліотеці для дітей у 1989 році, є почесним. А у 1993 році за популяризацію творчої спадщини Великого Кобзаря, активну діяльність, спрямовану на національно-культурне відродження суверенної України, колектив бібліотеки став лауреатом обласної премії імені Т.Г. Шевченка. І нагорода ця заслужена. Адже з 1991 року з ініціативи бібліотеки започатковано обласне літературно-мистецьке свято «Іду з дитинства до Тараса», яке щорічно проходить у всіх дитячих бібліотеках області, наповнюючись новими формами, новими відтінками. Завдяки йому юні користувачі відкривають для себе нові сторінки творчості поета, чому сприяють численні масові заходи, театралізовані презентації та інсценізації поезій Шевченка.

Ось і в цьому році урочисте відкриття свята відбулося у Полонській районній бібліотеці для дітей. У ньому взяли участь письменники: двоправнучатий племінник Т.Г. Шевченка О.А. Відоменко та В.І. Горбатюк, який працює директором обласного літературного музею. Кожен з них розповів дітям про своє відкриття Шевченка, про свій шлях до Кобзаря, а Олександр Відоменко — далекий, непрямий родич поета по лінії брата Йосипа поділився з читачами своїми роздумами про цього велетня української літератури, результатами вивчення генеалогічного дерева Шевченка та представив свої книги «Оплаканий і зраджений», «Т. Шевченко і родина Енгельгардтів», «Сумна і радісна Шевченкіана», «Збагнімо віщий «Заповіт». Напередодні свята у бібліотеці серед читачів було проведено конкурс малюнка та віршів, переможців якого урочисто нагороджував голова районної ради О.В. Мельник.

В обласній бібліотеці для дітей ім. Т.Г. Шевченка свято «Ще не було епохи для поетів, але були поети для епох» розпочалося зустріччю читачів з письменниками М. Кульбовським і А. Сваричевським — лауреатами обласної премії імені Т.Г. Шевченка та заслуженим художником України М. Андрійчуком. Кожен із запрошених розповів про своє ставлення до великого митця, про

часи його перебування на Поділлі. Особливо запам'яталася розповідь художника М.О. Андрійчука, який подарував бібліотеці графічну Шевченкіану, що прикрашає фойє бібліотеки.

Протягом тижня, а свято проходило з 4 до 10 березня, діти мали можливість взяти участь у літературно-музичному вечорі «Грає Кобзар, виспівує», відеопрезентації пам'ятників Т.Г. Шевченку, вікторинах, голосних прослуховуваннях творів Кобзаря. Найбільше захопив юних читачів конкурс «Ну що б, здавалося, слова. Слова та голос — більш нічого», під час проведення якого вони, виступаючи біля мікрофону, декламували відомі і маловідомі твори Тараса. Спочатку неспішно, а далі все більше бажаючих захотіли прочитати улюблені вірші. Було приємно бачити, як зріднює поетичне слово Шевченка, і ми, дорослі, ще раз переконалися, що зв'язок поколінь не втрачається. Адже щороку все нові й нові читачі долучаються до творчості великого поета.

Для тих, хто цікавиться поезією Т.Г. Шевченка, було організовано перегляди книжкової виставки-панорами «Шевченкіана — 2009», виставки однієї книги В. Касіяна «Пророк», а також книжково-ілюстративних виставок «Кобзар. Перша свічка генія», «Пензлем Т.Г. Шевченка», «165 років з часу написання поеми «Сон» та повісті «Наймичка».

Завершилося літературно-мистецьке свято днем пам'яті «Його поезій спів високий вінчас слава вікова», у ході якого відбулися конкурси читців, голосні прослуховування, вікторини. Та на цьому популяризація творчості великого поета не закінчується. Бібліотека працює над формуванням Шевченкіани, планує створити віртуальну Шевченкіану обласної бібліотеки. У нашому фонді нараховується 519 творів Т.Г. Шевченка, 27 видань «Кобзаря» і постійно вивчаються можливості придбання нових видань. Адже чим більше ми зможемо запропонувати дітям нових творів, тим більше вони запам'ятають для себе Шевченка. До кожного з них хочеться звернутися словами нашого земляка, тепер уже лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка 2009 року поета Павла Гірника: «Не промовчи Шевченка у собі».

О. Лифар,

провідний бібліотекар Хмельницької обласної бібліотеки для дітей ім. Т.Г. Шевченка

Шолом-Алейхем — письменник України

2 березня 2009 року відзначалась 150-а річниця від дня народження класика світової літератури, єврейського народного письменника Шолом-Алейхема. З нагоди його ювілею Хмельницька обласна бібліотека для дітей ім. Т.Г. Шевченка спільно з Хмельницьким обласним благодійним фондом «Хесед Бешт» у січні–березні цього року організувала та провела обласний конкурс малюнка «Шолом-Алейхем — письменник України». Його мета полягала в активізації роботи бібліотек по вихованню підростаючого покоління в дусі толерантності і популяризації творчого доробку видатного єврейського письменника–гуманіста, майстра слова Шолом-Алейхема; в залученні підростаючого покоління до неповторного світу єврейської культури, єврейських національних традицій, свят та обрядів; розвитку творчих здібностей дітей.

Конкурс проводився для дітей віком до 15 років у два етапи: I-й — місцевий (в районних, міських бібліотеках для дітей та сільських бібліотеках, що обслуговують дітей); II-й — підсумковий (у Хмельницькій ОДБ ім. Т.Г. Шевченка). У I етапі взяли участь 420 дітей області. В усіх бібліотеках до ювілею письменника відбулися різноманітні заходи: літературна година «Він вірив відчайдушно у життя», театр книги «Деражня очима Шолом-Алейхема», літературний вечір «Великий письменник єврейського народу», літературне ревю «Образи дітей в творах Шолом-Алейхема» тощо. Присутні на цих заходах читачі відкрили для себе багато нових сторінок творчості великого майстра, прослухали запальні єврейські мело-

дії, переглянули мультимедійні матеріали про життєвий і творчий шлях Шолом-Алейхема, дізналися про фільми, зняті за творами письменника. На підсумковому етапі було представлено 130 творчих робіт, виконаних у жанрі живопису, графіки та декоративно-прикладного мистецтва. В них знайшли відображення художній світ письменника, герої його творів, зокрема діти, характерні особливості єврейської національної культури, єврейський національний колорит, картини української природи.

Конкурсні роботи дітей за такими критеріями, як відповідність темі, глибина та переконливість художнього відображення, кольорова гама, оцінювало компетентне журі, до складу якого увійшли: художник, член Національної спілки художників України Павлович Я.М., мистецтвознавець, методист з образотворчого мистецтва Державного центру естетичного виховання учнів Голунський В.М., інструктор–методист по роботі з дітьми благодійного фонду «Хесед Бешт» Романченко Т.М. Творчі роботи учасників конкурсу експонувалися на виставці в обласній бібліотеці для дітей ім. Т.Г. Шевченка, яка була урочисто відкрита 17 березня 2009 року. В святковій атмосфері переможців нагородили дипломами та цінними подарунками, а потім конкурсанти, їхні батьки, вчителі, бібліотекарі з задоволенням подивилися відеоподорож про творчість Шолом-Алейхема. Під час проведення свята для всіх присутніх була організована чудова екскурсійно-розважальна програма.

Л. Драніченко,

зав відділом обслуговування користувачів молодшого віку
Сумської обласної дитячої бібліотеки ім. М. Островського

Ввійдемо в світ книги разом

Сьогодні домашнє середовище, в якому росте дитина, стрімко змінюється: до домашньої бібліотеки додається відеотека, фонотека, комп'ютерна ігroteка. Змінюються і ціннісні орієнтири, але, як і раніше, сім'я залишається школою формування людських взаємин, де діти з перших років свого життя засвоюють систему моральних цінностей, норми поведінки, культурні традиції народу. Найголовнішими і найближчими вихователями дитини є батьки, до спілкування з якими вона прагне особливо у ранньому віці. Саме вони мають створити умови, у яких дитина зростатиме активною, життєрадісною, творчою особистістю, чемною і привітною, люблячою своїх рідних, свій край,

свою мову. Саме батьки повинні з самого малечку прилучати дитину до традицій і звичаїв свого народу, до надбань національної і світової культури.

Незамінним помічником батьків у цій відповідальній справі є книга. Перше знайомство дитини з нею повинно відбутися якомога раніше і саме в сім'ї. Тільки в дружній, теплій родинній атмосфері зароджується впевненість у собі, своїх силах і можливостях. Дитина потребує підтримки, уваги. Якщо в сім'ї з повагою ставляться до книги, таке ставлення формується і в дитини. Під час сімейного читання батьки відкриваються для дитини з нового боку, що додає їм поваги та авторитету.

Дуже важливо, щоб перша книга для дитини неодмінно була зрозумілою і близькою, змусила її хвилюватися, співчувати, думати, дивуватися. З допомогою дорослих малеча неначе крокує сходами, розширюючи свій кругозір, все більше пізнаючи навколишній світ. У процесі раннього залучення дитини до книги в її творчому, читацькому розвитку дуже важливо, щоб і сім'я, і бібліотека були одностайними. Бо від того, наскільки вміло та грамотно зуміють батьки та бібліотекарі розкрити дитині двері в книжковий світ, здебільшого залежить її подальша читацька доля.

У відділі обслуговування користувачів молодшого віку Сумської обласної дитячої бібліотеки ім. М. Островського кількість наймолодших користувачів щороку збільшується. Деякі навіть ще не вміють ходити, а вже з повагою ставляться до книги. І це, звичайно, заслуга батьків. А ми, цілком справедливо вважаючи, що дитяча бібліотека була і є центром інформації, культурного дозвілля, помічником із залучення родин до сімейного читання, ефективно і цілеспрямовано працюємо з дітьми та їхніми батьками. Для більш плідної співпраці з ними у відділі створено клуб сімейного читання «Тато, мама, я — читаюча сім'я», який працює вже більше десяти років. Девіз клубу — «Сім'ю згуртує книжна мудрість», а мета — відродження сімейних читань, популяризація книги, духовне зближення батьків і дітей. Членами клубу є родини, в яких люблять читати. Всі вони різні за соціальним станом, освітою та віком дітей, але їх об'єднує бажання виховати своїх дітей на принципах загальнолюдських моральних цінностей. Клуб об'єднує — дорослі та діти тут разом проводять вільний час, читають книжки, спілкуються, беруть участь у масових заходах і, що найважливіше, у них з'являються спільні інтереси.

Тематика засідань розробляється заздалегідь. На початку календарного року складається план роботи на поточний рік, яким передбачається всього 7–8 засідань. Критерії вибору заходів пов'язуються з естетичними, загальнолюдськими і духовними цінностями, доступністю тем для дітей. Бібліотекарі постійно намагаються урізноманітнити тематику масових заходів, обов'язково враховуючи запити та побажання всіх членів клубу. Особлива увага приділяється популяризації документів на допомогу вихованню дітей в сім'ї і рекомендаціям щодо розширення кола сімейного читання.

Для зручності засідання клубу відбуваються у вихідний день, тобто в неділю. Завчасно вивішується об'ява-запрошення, яка пропонує всім бажаним користувачам молодшого віку, а не тільки членам клубу, відвідувати заходи, що проводяться в рамках програми клубу. А його члени запрошуються індивідуально і завчасно, що дає їм змогу підготуватися. Засідання включають в себе як пізнавальні заходи (краєзнавчі подорожі,

історичні калейдоскопи, літературно-поетичні свята, народознавчі альманахи), так і розважальні (подорожі в країну Мультляндію, «Поле чудес», вікторини, конкурси, ігри тощо). Батьки обмінюються своїми знаннями, досвідом та вмінням. Діти змагаються разом з ними в різноманітних конкурсах, що приносить всім велике задоволення. Адже в цей час і діти, і батьки думають про одне, грають разом, відкривають для себе нове. І допомагає їм в цьому королева Книга, яка завжди у всіх заходах відіграє головну роль.

Кожен з заходів завжди приносить усім його учасникам відчуття єднання і радість спілкування. Про це яскраво свідчить проведений у 2009 році народознавчий калейдоскоп «Зима прийшла з дарами — з добрими святами», під час якого бібліотекарі ознайомили присутніх з історією виникнення зимових свят, народними обрядами, колядками, щедрівками, адже у чарівну силу зимових свят вірять не лише діти, а й дорослі. Мабуть, саме тому діти, батьки і бібліотекарі весело «помандрували» у далеку-далеку країну, де живе Зима. А скільки веселих, чудових віршів про зиму розповіли діти! А скільки азарту, кмітливості проявили вони і їхні батьки під час проведення конкурсів загадок та прислів'їв! Потім всіх переможців було нагороджено, а учасники отримали символічні подарунки від організаторів.

Не менш цікавим і захоплюючим було і літературно-поетичне свято «Березневий ясний день — день вітання і пісень», яке відбулося у березні до прекрасного жіночого свята і проходило під девізом «З пошани до жінки починається Людина». Цього дня молодші учасники клубу вітали своїх матерів, бабусь, сестер — жінок, яких вони найбільше люблять і поважають, та влаштували для них виставку «Подарунок своїми руками», на якій представили власноруч виготовлені чудові та неповторні вироби з паперу, пластиліну, бісеру.

Коли земля просинається від довгого зимового сну, до нас приходить найвеличніше свято оновлення світу — Великдень. Весь християнський світ славить Воскресіння Сина Божого — Христа. Святково та урочисто пройшло на засіданні клубу літературно-народознавче свято «В кожне серце із небес лине нам: «Христос Воскрес!». Всі зібралися за «круглим столом», діти пригощали один одного крашанками, а мами та бабусі ділилися рецептами своїх пасок, які принесли на зустріч. Крім цього, присутні дізналися багато цікавого про традиції і звичаї українського народу в святкуванні Великодня, про мистецтво виготовлення писанок, ознайомилися з літературою даної тематики.

Взагалі, всі засідання нашого клубу проходять у невимушеній, теплій атмосфері цілковитої довіри і поваги до думки кожного. Батьки наче повертаються в світ дитинства і набагато легше розуміють своїх дітей.

Ніна Бочарова,

заступник директора з питань обслуговування дітей
Луцької міської централізованої бібліотечної системи

Мандрі з «Пізнайко»

Дитинство — це особлива країна, де живуть веселі, безтурботні, дотепні і щасливі жителі — діти. Хай багато чого вони не знають і не вміють, не все розуміють і нехай не на все можуть дати вірну відповідь, зате серед них панує щирість, доброта, ніжність, жага пізнати цей допоки незнаний світ. Тільки від нас, дорослих, великою мірою залежить, який світ і чим наповнений ми зможемо їм відкрити, щоб вирости вони добрими, чуйними, сміливими і розумними.

Центральна бібліотека для дітей Луцької міської централізованої бібліотечної системи з кожним роком стає все привабливішою для своїх користувачів, стає територією дитинства, спілкування, набуття і закріплення знань, проведення вільного часу. На зміну окремим розрізненим заходам два роки тому було розроблено цільову програму організації дозвілля дітей «Бібліотека — територія дитинства», за якою працюють фахівці нашої бібліотеки та централізованої бібліотечної системи, визначивши своїм професійним кредо, що бібліотека є найбільш корисним і безпечним місцем для дітей. У нас для читачів діє Інтернет-центр, працюють гуртки «Звук павутинки», «Красзнавець», ляльковий театр «Соняшник». З ініціативи самих дітей при бібліотеці організовано дитячу творчу майстерню «САМ» (своє аматорське мистецтво), де займаються ті, хто любить малювати, робити аплікації, хто цікавиться дизайном, флористикою, а також декламує вірші, співає і танцює.

Весело і жваво у нас завжди проходить Всеукраїнський тиждень дитячого читання. Цього року, зваживши на те, що кожна дитина має свою власну дитячу країну «Пізнайко», ми запропонували своїм молодшим читачам відкрити Тиждень пізнавальною мандрівкою «Мандруємо країною «Пізнайко». Втілити цей задум нам допомогла представник регіонального відділення журналу «Пізнайко» Ольга Віталіївна Кузнецова, з якою у бібліотеки давні творчі стосунки. Літературній мандрівці передувало анкетування читачів віком від 6 до 12 років, під час якого вони висловили свої думки, побажання, зауваження щодо змісту, оформлення дитячих періодичних видань та визначили трійку найпопулярніших дитячих журналів, до якої потрапив «Пізнайко». Саме тоді й виникла спільна ідея дітей та дорослих організувати чудове презентаційне свято. Над його підготовкою з великим творчим запалом працювали і дорослі, і діти. Читачі готували малюнки на конкурс «Подарунок для «Пізнайко», вигадували завдання для самого Пізнайка, писали листи до редакції, вчили вірші, прикрашали зал. Виявилось, що у читачки Олександри Букій зберігаються номери цього журналу від того часу, як вона сама навчилася читати, і вона з радістю принесла їх на свято.

Ось і настала ця довгоочікувана мить! З'явилася афіша, у якій всіх бажаючих запрошували до бібліотеки на мандрівку країною «Пізнайко» і зустріч з головним героєм журналу борсучком Пізнайком, до участі в іграх, вікторинах, кросвордах, на перегляд мультфільмів і отримання призів. Чекали на всіх! І радісно було спостерігати за тим, як діти веселою, щасливою юрбою з величезними портфелями за спиною майже бігли до бібліотеки, і як поспішали читачі, щоб не запізнитися, ведучи за собою своїх батьків. У читальному залі учасників мандрівки зустрічала яскрава виставка «Мандруємо країною «Пізнайко», виготовлена у формі потяга, через віконця якого проглядали обкладинки номерів журналу. На окремому стенді розмістилися мистецькі роботи учнів 3-Г класу навчально-виховного комплексу № 9 та читачів бібліотеки, чистими очима клітинок дивилися на дітей різноманітні кросвордні завдання, які їм належало розгадати. Ольга Віталіївна Кузнецова привітала всіх присутніх з відкриттям Тижня та побажала цікавої літературної подорожі. Перед «чомусиками» відкрилася таємниця створення журналу, якому виповнилося 13 років. Діти дізналися про символ журналу — цікаву, кмітливую, веселу, непосидючу і разом з тим корисну тваринку борсучка. А що вже діялося, коли у залі з'явився сам герой Пізнайко у великому, яскравому костюмі, який люб'язно був надісланий з Києва! Тут було і здивування, і посмішки, і оплески, і бажання доторкнутися і привітатися з цим чудернацьким героєм. Після взаємного знайомства гостей і учасників свята, діти вирушили у подорож разом з бібліотекарями Вегерою Людмилою Василівною та Січкарем Оксаною Леонідівною, час від часу затримуючись на зупинках «Про автівки», «Про іграшки», «Про динозаврів», «Про мультики», «Про дорослих», «Про гроші», якими слугували тематичні журнали, заздалегідь вибрані самими дітьми. Разом з Пізнайком діти відгадували кросворди «Хто вони, ці незнайомі дорослі?», давали відповіді на вікторину про гроші, довівши, що за гроші не можна ніколи і ні в кого купити ласку мами, дружбу, совість, широко і безпосередньо розповідали про свої дитячі іграшки, проявили неабияку ерудицію в шахово-шашкових баталіях, подорожували автомобільним світом, виявивши гарні знання правил дорожнього руху та відгадавши захованого в клітинках світлофора Моргайка. І дорослі, і діти з надзвичайною увагою прослухали розповідь про ті часи, коли ще задовго до появи людини на Землі мешкали незвичайні ящірки, які називалися динозаврами, і спробували уявити собі, щоб було, якби вони жили сьогодні серед нас. Переглядаючи щодня мультфільми, ніхто не замислив над тим, скільки ж людей причетні до їх створення, але після зупинки «Про мультики» діти отримали відповіді на всі свої запитання, а ще, відповівши на тест, побачили, ким би вони були, якби жили у мультяшному світі.

Загальним голосуванням було визначено переможців конкурсу малюнка «Подарунок для «Пізнайко» та найактивніших учасників свята, яким великий друг дітей Пізнайко вручив подарунки з символікою журналу (дитячі шампуні, паперові хустинки тощо). Потім діти мали можливість висловити свої враження від подорожі в інтерв'ю для передачі «Дитячий світ» Волинської обласної телерадіокомпанії, яка знімала це дійство, та подякувати спонсору свята — видавничо-поліграфічному дому «Твердиня» в особі комерційного директора Михайла Федоровича Калинюка.

Весела і зовсім не втомлена, а збагачена «великим портфелем» знань, тримаючи в руках різнокольорові кульки, залишала бібліотеку дівтора, міцно тримаючи за руки дорослих. Свято закінчилося, але не закінчилася подорож сторінками цього чудового дитячого ігрового журналу, яку завжди можна продовжити, завітавши до бібліотеки — до своєї території дитинства, яка стає тим невичерпним джерелом, до якого ідуть діти і дорослі, щоб зачерпнути ковток свіжої насолоди і живильності від почутого, побаченого і прочитаного.

Добре слово про нашого директора

Навесні, у чудову травневу пору, разом з теплим сонячним промінням та квітучими садами несподівано швидко прилетів золотий ювілей нашого шановного директора Омельченко Галини Анатоліївни, життя якої вже 33 роки тісно пов'язане з бібліотечною справою.

Народилася Галина Анатоліївна 13 травня 1959 року у м. Луганську. Фахову освіту отримала у Харківському інституті культури. Трудову діяльність розпочала у м. Луганську з посади бібліотекаря; з 1982 по 1984 рр. працювала старшим методистом спочатку міської, а потім обласної бібліотек для дітей; у 1984–1992 рр. обіймала посаду інспектора бібліотек обласного управління культури; у 1992 році вона прийшла до Луганської обласної бібліотеки для дітей і з тих пір очолює її.

Галина Анатоліївна уміло використовує набутий за часи роботи у бібліотеках практичний досвід та досвід організаторської роботи в органі виконавчої влади, забезпечуючи ефективне функціонування бібліотеки. Під її керівництвом Луганська обласна бібліотека для дітей перетворилася на сучасний центр дитячого читання, інтелектуального і творчого розвитку дітей та змістовного дозвілля.

В зв'язку з тим, що проблема дитячого читання останнім часом набула особливого значення, діяльність колективу бібліотеки спрямована на активну популяризацію кращих зразків світової та вітчизняної дитячої літератури. Відчутні позитивні результати досягаються завдяки комплексному підходу до вирішення цієї нагальної проблеми. Крім участі в реалізації загальнодержавних та регіональних програм, колектив ЛОДБ під керівництвом Омельченко Г.А. розробляє та втілює у життя власні комплексно-цільові програми «Бібліотечне краєзнавство — дітям» (2002–2010 рр.), «Повернемо дітям книгу» (2006–2010 рр.) тощо. У рамках їх реалізації організовано і проведено цілу низку обласних заходів, метою яких було подальше вдосконалення роботи бібліотек області. Серед них варті уваги обласна краєзнавча подорож «Край нескорених» (2005 р.), обласний конкурс на кращу бібліотечну інновацію у роботі з дітьми «Нове рішення» (2006 р.), обласний конкурс дитячої творчості «Книжковий дім — бібліотека» (2007 р.), «Книга читацьких рекордів» (2007–2008 рр.). Триває робота над створенням «Сучасної карти читання дітей в регіоні».

Завдяки зусиллям нашого директора значно розширилися творчі зв'язки ЛОДБ із соціальними партнерами, поглибилася робота з дітьми з обмеженими можливостями життєдіяльності. Омельченко Г.А. неодноразово виступала ініціатором загальнообласних акцій «Книгу — дитині села», які спрямовувалися на вирішення найболючішої проблеми сільських бібліотек — поповнення книжкових фондів дитячою літературою. З 2001 року в бібліотеці розпочато процес впровадження нових інформаційних технологій. Сьогодні ми вже маємо вихід до глобальної мережі Інтернет, власний веб-сайт, локальну мережу тощо.

Високий професійний рівень та сумлінне і відповідальне ставлення до справи дозволили Галині Анатоліївні згуртувати колектив фахівців—однодумців, завоювати заслужений авторитет як серед колег своєї бібліотеки, так і серед бібліотечних фахівців Луганщини та України. За сумлінну працю вона неодноразово відзначалася Міністерством культури і туризму України, Луганською обласною радою, Луганською ОДА, управлінням культури і туризму Луганської ОДА. У 2004 році Г.А. Омельченко присвоєно почесне звання «Заслужений працівник культури України».

Галина Анатоліївна бере активну участь у громадському житті. Вона — член президії Української асоціації працівників бібліотек для дітей і президії Луганського обкому профспілки працівників культури, обирається членом ЦК профспілки працівників культури України. Головне, вона небадьова людина, яка завжди готова підтримати своїх колег у радісні і в тяжкі моменти їхнього життя. Вона вродлива і чарівна жінка, очі якої світяться добротою і теплом, особливо коли Галина Анатоліївна розповідає про свого онучка Костика. З ніжною турботою ставиться вона до своєї улюбленої доньки та мами, своєї родини, шанує і береже друзів.

Від себе особисто і колективу ЛОДБ щиро вітаю нашого директора з ювілеєм, бажаю міцного здоров'я, щедрої долі, миру і добра, душевного спокою і тепла, нових досягнень і творчих злетів у професійній діяльності. Щастя Вам завжди!

Антоніна Гайворонська,
заступник директора Луганської обласної бібліотеки для дітей

60 років з любов'ю і книгою до дітей

У дивовижному куточку західного Полісся, де зливаються води найбільших рік Рівненської області Горині і Случа, серед предковічних казкових своєю красою лісів розташувалося місто Сарни, отримавши назву від прудконогої, дикої лісової красуні кізки. І якщо ви ще ніколи не бували у казці, то запрошуємо вас відвідати районну бібліотеку для дітей м. Сарни. Два кремезних чарівних дуби, вчений кіт на золотому ланцюгу та безліч інших казкових звірят навколо — саме в таку дивовижну обстановку потрапляють дітлахи, переступивши поріг цієї книгозбірні. Свою історію вона розпочала в 1948 році у маленькому приміщенні площею 50 кв. метрів, з книжковим фондом у 1500 прим. Минали роки, змінювалися завідувачі і працівники, бібліотека міцніла, бо кожний із них залишав частинку своєї душі у цьому книжковому храмі для маленьких сарненчан. Серед тих, хто найдовше очолював бібліотеку, варто назвати таку творчу особистість, як Тамара Дмитрівна Денисюк (Островська), яка згодом стала завідуючою науково-методичним відділом Рівненської обласної бібліотеки для дітей. І досі колишні працівники і читачі бібліотеки згадують ентузіазм, з яким вона підходила до будь-якої ділянки бібліотечної роботи: від проведення масових заходів — до оформлення інтер'єру (хіба ж можна забути зелену підлогу бібліотеки з намальованими на ній осінніми кленовими листочками?).

У 1981 році бібліотека отримує нове затишне приміщення площею 500 м² на першому поверсі спеціально збудованої будівлі центральної районної бібліотеки. Новий етап у розвитку дитячої книгозбірні розпочався під керівництвом чудового фахівця Ніни Олександрівни Гончарової, що пізніше очолила Сарненську ЦБС. Чимало зусиль довелося докласти колективу бібліотеки, щоб зберігши традиції та використавши інновації створити в новому приміщенні гармонійну атмосферу книжкового царства, що панує в бібліотеці і донині. Для змісту роботи тих років характерна надмірна політизація та значна кількість заходів суспільно-політичної тематики (ленінські уроки, з'їзівські, піонерські читання тощо). Однак це не заважало бібліотеці виконувати свою основну місію — прищеплювати дітям любов до книги і читання. Саме з цією метою в 1984 році тут розпочинає роботу ляльковий гурток «Через ляльку до книги», який працює і сьогодні під назвою «Книга і лялька».

У 1986 році після Чорнобильської катастрофи Сарненщина опинилася в зоні радіоактивного забруднення, і чимало сімей разом з дітьми виїхали. Це негативно позначилося на роботі дитячої бібліотеки, бо кількість маленьких читачів, яка на той час складала 3077 осіб, зменшилася до 1984.

У 1993 році з приходом Галини Данилівни Мірко, яка очолила бібліотеку, розпочався період її активної перебудови: впровадження нових форм роботи з читачами, освоєння комп'ютерних технологій. У полі її зору сьогодні знаходиться і робота з дітьми в чотирьох шкільних відділах РДБ, двох міських дитячих бібліотеках смт. Клесів і Степань та 35 сільських публічно-шкільних бібліотеках-філіях, бо Галина Данилівна є одночасно заступником директора Сарненської ЦСПШБ з питань бібліотечного обслуговування дітей. Пріоритетними напрямками роботи бібліотеки стало відродження народних традицій, звичаїв та обрядів, глибоке вивчення рідного краю, в т.ч. і його літературних джерел, історії України, збереження національної мови, естетичне, моральне, екологічне виховання дітей та сприяння навчально-виховному процесу в школі. Бібліотечний фонд книгозбірні (разом зі шкільними відділами) складає 91,0 тис. прим., вона обслуговує 5,6 тис. читачів і здійснює 105,9 тис. книговидач в рік. Для задоволення інформаційних потреб користувачів використовуються ресурси Інтернет. На базі бібліотеки проводяться обласні та регіональні заходи з підвищення кваліфікації бібліотечних працівників.

За 60 років активного творчого розвитку бібліотека, ставлячи в центр уваги маленького читача і його інтереси, підтримуючи тісні зв'язки зі школами, позашкільними закладами, співпрацюючи з громадськими організаціями та спонсорами, завоювала заслужений авторитет у дітей, батьків, педагогів, громадськості та фахівців усієї області. Тож не дивно, що в день святкування 60-річного ювілею в бібліотеці було тісно від гостей, гамірно від привітань і тепло та сонячно від щирих посмішок. «Щира подяка та низький уклін вам!», — звучали вітальні слова колективу від голови Сарненської районної ради Миколи Добридняка, який вручив грамоти Любові Гриневич, Наталії Мамонець та іншим кращим працівникам і подарунок бібліотеці. Також на святі вшанували і ветеранів бібліотеки Тамару Денисюк, Марію Іщенко, Марію Дударик та Ліну Клепкову, що все своє життя віддали служінню дітям, книзі.

Теплі привітання прозвучали від начальника районного відділу культури і туризму Віктора Торчика, директора ЦСПШБ Світлани Шевчук та колег з обласної бібліотеки для дітей Лариси Лаврук і Наталії

Онофрійчук. Присмно здивував присутніх пісенний подарунок від колективу музичної школи та поздоровлення від працівників районного Будинку культури. Зі своєю літературною композицією виступили вихованці літературного гуртка «Джерельце» Сарненської школи–колегіуму під керівництвом письменниці Надії Свищевської.

Та все ж головними героями свята були маленькі читачі. До свого ювілею бібліотека провела конкурс дитячої творчості «Моя бібліотека». І день святкування став доброю нагодою вручити подарунок його переможниці — учениці 5-го класу школи–колегіуму Каті Артемчук. Свої нагороди отримали цього дня найактивніші читачі та члени читачького активу бібліотеки. А потім усі дітки допомогли Галині Данилівні Мірко погасити шістдесят свічок, що горіли на святковому торті.

Подякувавши всім за шану, любов і щирі побажання, ведуча святкового дійства Ірина Кулеша запро-

сила гостей взяти участь у ще одній присмнній події — презентації нової книги юного сарненського поета Петра Катеринича «Черевички». Книжечка вийшла нещодавно у видавництві «Азалія» за редакцією Євгена Шморгуна — відомого письменника, лауреата премії ім. Лесі Українки, який відмітив неабиякий літературний талант Петра, щирість його поезій і дорослий підхід до написання дитячих віршів. До слова, Петро Катеринич, учень 9-го класу із с. Любиковичі на Сарненщині нещодавно став переможцем обласного літературного конкурсу «Перло многоцвітне» та Всеукраїнського літературного конкурсу ім. Дмитра Білоуса «Диво калинове». Крім того, як юний журналіст і фотограф в одній особі, він здобув перемогу на Всеукраїнському конкурсі художньої фотографії «Темниці простих речей» у м. Києві. Привітали талановитого школяра і художниця–ілюстратор «Черевичок» Інна Нагорна, і відомі у нашому краї митці слова Василь Титечко та Надія Свищевська, педагоги, бібліотекарі та, найголовніше, маленькі читачі, котрі із задоволенням декламували вірші з його нової збірки.

Віддзвеніла музика свята в дитячій бібліотеці. Позаду — 60, попереду — вічність, нові книги, нові читачі, нові святкові і буденні бібліотечні події.

Завершити свою розповідь хочу словами читачки, викладача Сарненського педагогічного коледжу Валентини Петренко:

Діток в сім'ї приносять лелеки
І, як тільки вони підроснуть,
До дитячої бібліотеки,
Як до друга найкращого йдуть.

Навіть ті, хто не вміє читати,
Тут гортають книжок сторінки.
Книга й лялька — веселі спектаклі,
Їх відвідують всі залюбки.

Тут історії вічної подих,
І поезії дивні рядки,
І великої істини дотик,
Над якою не владні віки.

Наталія Онофрійчук,
завідуюча науково-методичним відділом Рівненської обласної бібліотеки для дітей
Петро Катеринич,
переможець Всеукраїнського конкурсу «Найкращий читач України — 2007»